

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I LULEÅ
H 7

DOM
2024-12-06
Meddelad i Luleå

Mål nr
1911-24

KLAGANDE

MOTPART

Länsstyrelsen i Västra Götalands län

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Västra Götalands läns beslut 2024-10-07, dnr 39630-2024, se bilaga 1

SAKEN

Licensjakt på sex vargar

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår [REDACTED] yrkande om att förvaltningsrätten ska begära in förhandsavgörande från EU-domstolen.

Förvaltningsrätten avslår överklagandena från [REDACTED]

BAKGRUND OCH YRKANDEN

Fyra länsstyrelser har, efter samordnad handläggning och även samverkan med norska myndigheter, beslutat om licensjakt på totalt högst 30 vargar fördelade på fem revir i mellersta rovdjursförvaltningsområdet. Jakten får bedrivas fr.o.m. den 2 januari t.o.m. den 15 februari 2025 eller tills jakten avlyses. Ett av reviren är Klyftamon. Länsstyrelsen i Västra Götalands län (länsstyrelsen) har beslutat om licensjakt på högst sex vargar i detta revir, se bilaga 1, där också detaljer och villkor framgår.

[REDACTED] samt [REDACTED]
[REDACTED] yrkar att beslutet ska upphävas.
[REDACTED] och [REDACTED] yrkar också inhibition om målet inte avgörs innan jaktstart. [REDACTED] yrkar, för det fall förvaltningsrätten inte avser att bifalla talan, inhämtande av förhandsavgörande i frågan om populationsbegränsande jakt på varg i Sverige kan anses förenligt med våra skyldigheter att enligt EU-rätten upprätthålla ett strikt skydd för arten.

Länsstyrelsen har inte funnit skäl att ändra beslutet.

DE KLAGANDE FÖRENINGARNAS TALAN

[REDACTED] framför bl.a. följande. De åberopar i första hand att reglerna om licensjakt på varg strider mot överordnad författning varpå beslutet efter lagprövning inte ska gälla, och i andra hand att ingen av förutsättningarna för licensjakt är uppfyllda. Licensjakt, eller stamförvaltande jakt, på strikt skyddade arter strider mot rådets direktiv (92/43/EEG) om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (art- och habitatdirektivet). Syftet att utplåna lokala bestånd kan inte ligga till grund för undantag med stöd i artikel 16.1.e). Länsstyrelsen har inte frågat sig om det är nödvändigt med ett undantag från det strikta skyddet mot dödande i form av jakt, utan bara hur

många djur som ska få dödas för att man inte ska riskera att hamna under referensvärdet för gynnsam bevarandestatus (GYBS). Samtidigt understryker [REDACTED] att vargstammen inte uppvisar GYBS och att jakten inte är lämplig med hänsyn till stammarnas storlek och sammansättning. Möjligheten att vid valet av åtgärder ta hänsyn till kulturella behov betyder inte att dessa ska ges samma vikt som artskyddet, som är direktivets syfte. Älgjakt ska inte i praktiken tillåtas trumfa artskyddet. Det saknas stöd i direktivet för att besluta om undantag för att främja en fritidssysselsättning. Likaså saknas vetenskapligt stöd för att licensjakt är ändamålsenlig mot socioekonomisk och psykosocial påverkan eller för samexistens och ökad acceptans för rovdjur, vilket därtill är floskler och inte mätbara mål. Acceptansen för rovdjur hos jägare verkar minska stadigt trots alla år med licensjakt. Det talar för att licensjakten inte är ändamålsenlig samt att en orsak till låg acceptans är jägarorganisationernas påverkanskampanjer mot varg. Licensjakt försvårar upprätthållandet av GYBS. Alla invandrade vargar från öster blir skjutna så fort de kommer in i landet, så vargstammen tillförs inget nytt genetiskt material. Enligt EU-domstolens avgörande C-674/17 *Tapiola* ankommer det på den nationella myndigheten att, grundat på rigorösa vetenskapliga uppgifter, underbygga påståendet att jakten kommer att få en positiv nettoeffekt på GYBS. Länsstyrelsen har inte visat detta. Målet är uttryckligen att utplåna ett antal revir och det kan aldrig bli en positiv nettoeffekt.

[REDACTED] framför bl.a. följande. Beslutet tar inte hänsyn till de viktigaste aspekterna av *Tapiola* och strider därmed mot art- och habitatdirektivet. Risker för skador på boskap och jakthundar är överväganden som faller under artikel 16.1 b) och inte kan användas under artikel 16.1 e). Vidare ifrågasätts att riktlinjerna från Large Carnivore Initiative for Europe (LCIE) kan läggas till grund för beslut på sätt som gjorts. Det är kommissionens riktlinjer och *Tapiola* som ska styra rovdjurshantering inom EU. Beslutet saknar en konkret bedömning av varför det finns grund för att skjuta dessa vargar. Länsstyrelsen har gjort allmänna överväganden om vargflockars täthet och influenser av

vargens närvaro utan att specificera dessa effekter eller hur licensjakt kommer att lindra på lång sikt. Forskning från 2023 visar att licensjakt inte har någon stark effekt på allmänhetens attityder till varg eller på tilliten till myndigheter. Beslutet uppfyller inte kraven på rigorösa vetenskapliga data. Det har inte utretts vilka specifika utmaningar som finns när det gäller att bekämpa illegal jakt, hur licensjakten fram till nu har bidragit till att minska denna och varför skjutande av vargfamiljer är enda lösningen. Det saknas också en bedömning varför tillsyn, informationsinsatser och regionalt deltagande i förvaltningen inte är tillräckliga åtgärder. Vidare råder oenighet bland forskare om den svenska vargstammen uppnår GYBS, varför ingen licensjakt på varg bör tillåtas. Vargstammen i Sverige är kategoriserad som starkt hotad.

██████████ framför bl.a. följande. Denna jakt riskerar att antalet vargar hamnar under de 300 vargar som länsstyrelsen uppger som GYBS. Enligt inventeringen 2023/2024 har Västra Götalands län fyra egna revir med föryngringar, men ett av dessa nämligen Ripelången togs bort vid förra licensjakten. Kvar i länet är tre inventerade revir med föryngring varav två innehåller F1:or från Tiveden. Det finns ytterligare två revir som delas med andra län som innehåller F1:or. Risken är mycket stor att en genetiskt viktig varg kan komma att skjutas. Användandet av hund i jakten har vid ett flertal tillfällen medfört att fel varg skjutits, angränsande revir förstörts och reproducering uteblivit för den kommande perioden. Västra Götaland har stora skogar och ett fåtal vargar och borde kunna hysa fler egna revir. Avseende argumentet att öka acceptansen och minska den illegala jakten måste det kunna bevisas att det syftet blir uppfyllt. Tidigare licensjakter visar tvärtom att acceptansen minskar. Den illegala jakten är omfattande och hela revir försvinner spårlöst utan annan förklaring än att de dödsats illegalt. Nu har den viktiga invandrade hanen i Dalarna försvunnit spårlöst trots att den hade sändare. Denna hade kunnat förstärka vargens genetiska status, vilket är ett krav för att 300 vargar ska vara referensvärde. Att skjuta varg för att främja

jakt är inte tillåtet. Tamdjur skyddas bäst med ett rovdjursavvisande stängsel, och jakthundar med rovdjursväst om de går lösa.

██████████ framför bl.a. följande. Licensjakten strider mot artikel 12 och 16 i art- och habitatdirektivet och uppfyller inte kraven i 16.1.e) för undantag. Att ta bort hela revir för att begränsa vargens påverkan på människor i vargtäta områden kan principiellt inte grunda undantag. Länsstyrelsen har inte iakttagit försiktighetsprincipen trots vargstammens prekära läge. Ytterligare jakt kommer att försvåra att GYBS uppfylls. Beslutet är oproportionerligt och är inte lämpligt med hänsyn till vargstammens storlek och sammansättning. Det finns inget godtagbart ändamål med jakten. Länsstyrelsen har inte visat att ökad acceptans för varg och förtroende för förvaltningen kommer att uppfyllas. Drygt tio år med licensjakt har inte gett någon mätbar sådan effekt eller minskat den illegala jakten. Kraven på selektivitet och strängt kontrollerade förhållanden är inte uppfyllda. Därtill är det inte visat att andra lämpliga lösningar saknas. Den svenska vargstammen har under senaste inventeringsperioden minskat från 450 till 375 individer och framtidsutsikterna är inte särskilt ljusa. Regeringen arbetar febrilt för att decimera vargstammen och tillkännagav nyligen att den ska sänkas till 170 vargar, vilket är mer än en halvering samt saknar grund i forskning och gällande rätt. Dessa politiska signaler sipprar ner till myndigheterna. Därför är det viktigt att domstolen självständigt tolkar gällande rätt, både den nationella och EU-rättsliga. Enligt kommissionens uppdaterade vägledning 2021 om strikt skydd för djurarter av gemenskapsintresse enligt art- och habitatdirektivet är artikel 16 en sista utväg. Tamdjursägare har ansvar att se till att djuren är skyddade. En starkt bidragande orsak till minskad acceptans torde vara att jägarorganisationerna driver en uttalat rovdjursfientlig linje. Det spelar ingen roll att länsstyrelserna beviljar årlig jakt för att öka acceptansen för vargen när motkampanjen från varghatarna är så massiv och får pågå utan konsekvenser. ██████████ åberopar studierna *En attitydundersökning om stora rovdjur och rovdjursförvaltning* från Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) och Umeå

Universitet, och *En studie av 2021 års licensjaks effekt på attityder till varg* från Naturvårdsverket. Under alla förhållanden råder det stor ovisshet om effekten av licensjakt på varg, vilket bör gå ut över den part som har bevisbördan dvs. staten. Eftersom både Norge och Ryssland är tredje land, får Sverige enligt *Tapiola* inte beakta dessa länders vargpopulationer i sin bedömning av GYBS. Den svenska vargstammens invandringshistorik är att två naturligt invandrade vargar började reproducera sig 1983, en tredje reproducerade sig första gången 1991, ytterligare två 2008, och den sjätte 2016. Därutöver har två vargar som flyttats till Tiveden fått några valpar som inte överlevt. Stammen är isolerad från andra populationer och det råder oerhörd brist på effektiv invandring för att GYBS ska uppnås. Jakt förvärrar situationen i stället för att rädda den genetiska diversitet som finns kvar. Domen HFD 2016 ref. 89 har förlorat i styrka och kan inte tjäna som underlag nu. Ingen annan EU-medlemsstat har tillåtit jakt på en strikt skyddad art, som inte uppnått GYBS, i den omfattning och regelbundenhet som Sverige gjort. I *Tapiola* var syftet enbart att bekämpa illegal jakt på varg. Det var inte att minska revirtätheten, öka vargacceptansen, begränsa de socioekonomiska och psykosociala effekterna av vargstammen eller att underlätta älgförvaltningen. Dessa syftens förenlighet med undantagsbestämmelsen i artikel 16.1 i art- och habitatdirektivet behöver bli prövade av EU-domstolen.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Processuella frågor

Samtliga de fyra klagande föreningarna har tidigare tillerkänts talerätt i mål om jakt på stora rovdjur i Sverige. Förvaltningsrätten anser, med stöd av artikel 9.2 Århuskonventionen jämförd med 16 kap. 13 § miljöbalken, att föreningarna också nu har talerätt. Detta inkluderar alltså även [REDACTED] eftersom länsstyrelsens beslut kan få inverkan på vargpopulationen i Norge.

Förvaltningsrätten anser att målet kan avgöras utan att förhandsavgörande från EU-domstolen inhämtas. Yrkandet om det från [REDACTED] ska därför avslås.

Målet avgörs innan licensjaktens start. Yrkandena om inhibition, för det fall målet inte hunnit avgöras till dess, föranleder därför ingen åtgärd.

Grundläggande rättslig reglering och EU-rätt om licensjakt

Av 3 § första stycket jaktlagen (1987:259) följer att jakt på vilt endast får ske om det följer av denna lag, eller av föreskrifter eller beslut meddelade med stöd av lagen. I 27 § anges att jakten ska bedrivas så att viltet inte utsätts för onödigt lidande och så att människor och egendom inte utsätts för fara.

Av 23 c § jaktförordningen (1987:905) följer att licensjakt efter varg får tillåtas endast under förutsättning att det inte finns någon annan lämplig lösning och att jakten inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Jakten måste dessutom vara lämplig med hänsyn till stammarnas storlek och sammansättning samt ske selektivt och under strängt kontrollerade förhållanden. Detta utgör ett införlivande av motsvarande artiklar i art- och habitatdirektivet. Enligt dess artikel 12.1 a) ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för införande av ett strikt skyddssystem i det naturliga utbredningsområdet för de djurarter som finns förtecknade i bilaga 4 a), med förbud mot att bl.a. avsiktligt fånga eller döda exemplar av dessa arter i naturen. Vargen (*Canis lupus*) omfattas enligt bilagan av det strikta skyddet. I artikel 16.1 anges undantagen från detta skydd vari punkt e) svarar mot kraven för licensjakt i 23 c § jaktförordningen. De särskilda förutsättningarna i punkt e) är att under strängt kontrollerade förhållanden, selektivt och i begränsad omfattning tillåta insamling och förvaring av vissa exemplar av de arter som finns förtecknade i bilaga 4 i en begränsad mängd som fastställs av de behöriga myndigheterna.

I avgörandet C-342/05 *Kommissionen mot Finland* (punkt 25) uttalade EU-domstolen att undantagsbestämmelserna ska tolkas restriktivt och att beslutande myndighet har bevisbördan för att förutsättningarna är uppfyllda. Medlemsstaterna ska säkerställa att varje åtgärd som påverkar skyddade arter endast tillåts genom beslut som är noggrant och tillräckligt motiverade och som hänvisar till de skäl, villkor och krav som anges i artikel 16.1.

Mer nyligen har EU-domstolen, i *Tapiola*, uttalat att undantag enligt artikel 16.1 i princip kan omfatta fångst och dödande av individer som tillhör de arter som nämns i bilaga 4 a (punkt 32). För sådana undantag krävs dock att de mål som eftersträvas med jakten klart och tydligt underbyggts med hänsyn till rigorösa vetenskapliga uppgifter som kan styrka att beslutad jakt är ägnad att uppnå målen, att det i tillräcklig mån fastställts att målen inte kan uppnås genom en annan lämplig lösning, att det säkerställs att jakten inte försvårar upprätthållandet av GYBS för artens naturliga utbredningsområde, samt att jakten sker selektivt och i begränsad omfattning avseende ett begränsat och fastställt individantal under strängt kontrollerade förhållanden (punkt 80). Vidare följer av försiktighetsprincipen att ett undantag inte får beviljas om en bedömning av de mest tillförlitliga och tillgängliga vetenskapliga uppgifterna fortfarande ger utrymme för en viss osäkerhet huruvida det skulle försvåra upprätthållandet eller återställandet av GYBS hos bestånden av en utrotningshotad art (punkt 66).

Licensjaktens syfte

Såsom flera av de klagande föreningarna påtalat måste de särskilda kraven i artikel 16.1 e) art- och habitatdirektivet vara uppfyllda för att stamvårdande jakt, dvs. vad som i svensk rätt benämns licensjakt, ska tillåtas. Specifikt för detta undantag från artskyddet är bl.a. att den beslutade jakten måste ha ett syfte, och det syftet får inte motverka målen med direktivet. Syftet får inte

heller vara en likadan undantagsgrund från vargens skydd som är rekvisit för skyddsjakt (jfr *Tapiola*, punkt 34-38).

Förvaltningsrätten tolkar dock inte det sistnämnda som att syftet med en licensjakt helt måste sakna beröringspunkter med de grunder som är godtagbara för skyddsjakt. Förvaltningsrätten anser inte heller att kravet på rigorösa vetenskapliga uppgifter, som också påbjuds i *Tapiola* (punkt 71 och 80), ska innefatta att kunna förutse vad beslutets effekt blir i framtiden eller att göra sannolikt vad resultatet skulle ha blivit i ett alternativt scenario i det förflutna (t.ex. om ingen licensjakt hade beviljats de senaste åren). En sådan bevisbörda vore omöjlig för någon myndighet att uppfylla.

Vidare anser förvaltningsrätten att både artikel 2.2 och artikel 2.3 art- och habitatdirektivet är relevanta för att avgöra om syftet med licensjakt rimmar med direktivets mål. Enligt 2.2 ska åtgärder som vidtas i enlighet med direktiv syfta till att bibehålla eller återställa en gynnsam bevarandestatus hos livsmiljöer samt arter av vilda djur och växter av gemenskapsintresse. Enligt artikel 2.3 ska åtgärderna ta hänsyn till ekonomiska, sociala och kulturella behov och till regionala och lokala särdrag. Mellan dessa båda punkter kan behöva göras avvägningar i linje med proportionalitetsprincipen.

Det har av Högsta förvaltningsdomstolen ansetts ligga inom överprövande domstols kompetens att pröva om det syfte som beslutsmyndigheten har angett är acceptabelt i sig (HFD 2016 ref. 89). Kravet på syfte understryks i *Tapiola* vari uttalas att ett tydligt angivet mål måste åberopas till stöd för beviljande av undantag. Det får bara göras i konkreta enskilda fall, för att uppfylla klart definierade krav och motsvara specifika situationer (punkt 41). Metoderna måste bidra till att bibehålla eller återställa GYBS hos den berörda arten, varvid bekämpande av tjuvjakt kan åberopas (punkt 42 och 43).

Syftet med den nu aktuella licensjakten utvecklas på sid 12-16 i det bilagerade beslutet. Länsstyrelsen lyfter fram det flerbottnade arbetet med att skapa ett förtroende för rovdjursförvaltningen, en upplevelse av acceptabel samexistens med vargen och en regional delaktighet hos berörda parter över tid som nödvändiga förutsättningar för vargstammens långsiktiga överlevnad. Vad länsstyrelsen hävdar, och belagt med referenser och hänvisningar till forskning, är inte att det går enkelt eller snabbt att förändra människors attityder. Det ligger i sakens natur att detta är svårt.

Förvaltningsrätten noterar vad som framgår i den av länsstyrelsen ingivna rapporten *Inventering av varg vintern 2023-2024* från SLU, Viltskadecenter och Rovdata i samarbete med norska aktörer (hädanefter ”inventeringsrapporten”) avseende de 47 vargar som dokumenterades döda i Sverige under tiden för senaste inventeringsperioden (oktober 2023 – mars 2024). Dödsorsaken var i 35 fall licensjakt medan sju dog i skyddsjakt, två i trafiken och tre på annat sätt vilket kan ha varit illegal jakt. Helt klart dominerade licensjakt, dvs. den dödsorsak som genom planering i förväg är ägnad att skydda miniminivåer och skona revir med genetiskt viktiga vargar.

Vidare anser förvaltningsrätten att de åsyftade effekterna, dvs. att minska illegal jakt och att skydda vitala intressen i länet, inte är motsägande eller ens klart separabla, utan tvärtom hör ihop. Länsstyrelsen åberopar de negativa socioekonomiska effekterna som vargen kan ha på tamdjurshållningen, framför allt fårnäringen, och nämner även älgförvaltningen och att kunna ha jakthund. Allt detta utgör enligt förvaltningsrättens mening sådana ekonomiska, sociala och kulturella behov och regionala/lokala särdrag som åsyftas i artikel 2.3 art- och habitatdirektivet. Fastän inget av dessa intressen utgör en självständig grund för licensjakt, är hänsynstagande till desamma likväl relevant eftersom ett ökat lokalt missnöje med rovdjursförvaltningen skulle vara en sannolik grogrund för tjuvskytte mot varg, som då blir uppenbart hänsynslös mot GYBS-relaterade aspekter. Det sagda ligger i linje med både EU-rätten såsom

utvecklad i *Tapiola* och den demokratiskt beslutade rovdjurspolitiken i Sverige där samexistens mellan människa och stora rovdjur är en grundläggande målsättning (jfr prop. 2012/13:191, s. 6 och 12 ff). Förvaltningsrätten finner alltså sammantaget att länsstyrelsen har uppfyllt kravet på godtagbart syfte med den beslutade licensjakten.

Selektivitet och strängt kontrollerade förhållanden

Kravet på selektivitet innebär att undantaget ska omfatta endast ett visst antal individer som fastställts så begränsat, specifikt och lämpligt som är möjligt med hänsyn till eftersträvat mål. Det kan vara nödvändigt att undantaget, med hänsyn till storleken på den aktuella artens bestånd, dess bevarandestatus och dess biologiska egenskaper, begränsas till enskilda individer (*Tapiola* punkt 73). Med strängt kontrollerade förhållanden avses bl.a. tydliga villkor främst vad gäller vilka individer eller grupper av individer som får jagas, var detta får ske, under vilka tider och till vilket antal. Det ska finnas effektiva rutiner som förhindrar jakt i strid med villkoren. Kraven på ansvariga myndigheter att kontrollera jakten måste ställas högt (HFD 2016 ref. 89).

Beslutet är tidsmässigt begränsat och är geografiskt avgränsat till ett revir. Det innehåller krav på bl.a. rapportering utan dröjsmål av fälld/påskjuten varg, fortlöpande kontroll av hur många vargar som återstår av tilldelningen, och besiktning av fällda djur och skottplats/fallplats. Förvaltningsrätten anser därmed att det framgår att jakten kommer att ske selektivt och under strängt kontrollerande förhållanden.

Stammens storlek och sammansättning samt GYBS

En licensjakt måste vara lämplig med hänsyn till stammarnas storlek och sammansättning. Detta ska förstås som ett krav på att jakten sker i begränsad omfattning och avser en begränsad mängd för att vara tillåten. En förutsättning

är att uttaget inte försämrar GYBS hos den svenska stammen (23 c § jaktförordningen och HFD 2016 ref. 89). Naturvårdsverket får överlämna till länsstyrelserna i ett rovdjursförvaltningsområde att besluta om licensjakt efter varg, under förutsättning att antalet föryngringar för arten i rovdjursförvaltningsområdet överstiger de fastställda miniminivåerna (24 a § jaktförordningen). Det mellersta rovdjursförvaltningsområdet omfattar Stockholms, Uppsala, Västra Götalands, Värmlands, Örebro, Västmanlands, Dalarnas och Gävleborgs län (se förordningen [2009:1263] om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn). Tidigare i år har Naturvårdsverket, i beslut NV-02453-24, överlämnat till länsstyrelserna att besluta om licensjakt på varg med en bevarad miniminivå om 225 individer i det mellersta rovdjursförvaltningsområdet och 75 i det södra, alltså totalt minst 300 vargar.

Den ovan nämnda inventeringsrapporten, samt en beskattningsmodell inför det nya året 2025 uträknad av det svensk-norska myndighetssamarbetet SKANDULV, utgör det väsentliga underlaget till länsstyrelsens beslut såvitt avser GYBS. Enligt inventeringsrapporten fanns under säsongen 2023-24 i Sverige cirka 375 vargar, grundat på 37,5 föryngringar och med beaktande av gränsrevir och av familjegruppers genomsnittliga utveckling. Av föryngringarna var 29,5 i mellersta rovdjursförvaltningsområdet, varav fem i Västra Götalands län.

██████ har korrekt framhållit att det finns F1:or, dvs. första generationens avkomma till invandrade vargar, i revir som ligger i Västra Götalands län eller kring dess gräns mot annat län. Av inventeringsrapporten framgår är dessa revir är Viken, Hökensås, Baremosse och Brängen. Länsstyrelsen har beaktat detta genom att ange som villkor, att om det framkommer att det i jaktområdet finns vargar som inte tillhör Klyftamonreviret uppmanas den som jagar att snarast kontakta länsstyrelsen, eftersom dessa vargar inte omfattas av beslutet. Licensjakt efter varg får inte bedrivas i revir där stationär förekomst av

genetiskt viktig varg finns. Om en genetiskt värdefull varg uppehåller sig i jaktområdet kommer länsstyrelsen enligt beslutet att avlysa jakten.

Vidare är jaktområdet klart avgränsat till en liten zon mellan Götene och Timmersdala. Förvaltningsrätten delar [REDACTED] uppfattning att risken inte helt är eliminerad för att en F1:a kan vandra i riktning mot Klyftamon och bli skjuten av misstag. Samtidigt kan framhållas att just Klyftamon orsakat särskilt stor friktion på samexistensen mellan människa och varg i Västra Götaland vilket yttrat sig i lokalt missnöje, och i upprepade ärenden med skyndsamt beslutad skyddsjakt där risken för felskjutning typiskt sett är större (jfr förvaltningsrättens dom i mål nr 1832-24).

EU-domstolen har framhållit att principen om proportionalitet ska tillämpas på artskyddsområdet, se avgörandet C-76/08, *Kommissionen mot Malta*, punkt 57 och 64. Med beaktande av proportionalitetsprincipen, av att Klyftamon inte hyser någon genetiskt viktig varg och av de åtgärder länsstyrelsen vidtagit för att minimera risken för felskjutning, anser förvaltningsrätten att den nu beslutade licensjakten inte av denna anledning försvårar upprätthållande av GYBS på sätt som föranleder ingripande mot beslutet.

Vidare stämmer det som [REDACTED] påpekat att inventeringsrapporten inkluderar de 47 vargar som dokumenterats döda i Sverige under inventeringsperioden. Av de sex revir som helt eller delvis sköts bort i licensjakt, inklusive Ripelången som [REDACTED] nämner, var alla i det mellersta rovdjursförvaltningsområdet utom ett (Gryten i Södermanlands län).

För en helhetsbild måste dock beaktas vargens naturliga reproduktionscykel relaterad till antalet föryngringar, vilket gjorts i SKANDULV:s beräkningar enligt populationsmodellen. Utifrån SKANDULV-tabellen kan det antagas att ett uttag av 30 vargar, under perioden den 1 maj 2024–30 september 2025, ger ett ungefärligt värde av 391 återstående individer i Sverige. En licensjakt på

sammanlagt 30 vargar lämnar då en så pass stor marginal för övriga dödsorsaker (se ovan), och för olika osäkerhetsfaktorer, att miniminivåerna enligt förvaltningsrättens bedömning inte är hotade vare sig nationellt eller i det mellersta rovdjursförvaltningsområdet.

Referensvärdet om 300 vargar, som ligger till grund för Naturvårdsverkets miniminivåer, är emellertid ifrågasatt i sig på två grunder i detta mål. Dels åberopar [REDACTED] vad som sägs i *Tapiola* (punkt 60) om att bestånd i tredje land inte får beaktas, dels hävdar flera av de klagande föreningarna att referensvärdet 300 är villkorat med ett krav om tillförsel av nytt genetiskt material som inte är uppfyllt idag.

Punkt 60 i *Tapiola* ska ses mot bakgrund av nödvändigheten att beakta vilken inverkan ett undantag får på ett lokalt bestånd för att kunna bedöma dess effekter på nationell nivå (punkt 59), och vid denna bedömning får vargar i länder bortom EU:s jurisdiktion inte tillgodoräknas. Förvaltningsrätten kan dock inte därav dra slutsatsen att miniminivån om 300 individer i Sverige i sig är felaktig, eller att den del av den skandinaviska vargstammen som finns utanför Sveriges gränser – inklusive om genetiskt viktig och invandrad varg befinner sig i Norge – ska ignoreras i fråga om stammens genetiska status.

Avseende vargstammens genetiska status delar förvaltningsrätten de klagande föreningarnas samlade ståndpunkt att inavel är ett väsentligt problem och att det därför har ett stort värde att skydda genetiskt viktiga vargar från jakt. Licensjakten är ägnad att ta hänsyn till detta. Naturvårdsverkets slutsats som Högsta förvaltningsdomstolen godtagit i HFD 2016 ref. 89 är att upprätthållande av GYBS kräver att det finns minst 300 vargar i Sverige, samt att minst en ny immigrant från Finland eller Ryssland reproducerar sig med skandinavisk varg under naturliga förhållanden varje femårsperiod eller varggeneration. Det finns alltså dels ett kvantitativt referensvärde på nationell

nivå (och det är i den delen som endast vargar inom Sveriges gränser kan beaktas), dels ett riktmärke för den skandinaviska vargpopulationens genetiska hälsa.

I inventeringsrapporten redogörs för den finsk-ryska hanen i norska Settenreviret, som producerat flera valpkullar. Hanen påträffades i Skandinavien första gången 2019. Hans senaste kull, om fem valpar, föddes 2023-24 vilket var denna inventeringsperiods enda förnygring med arvs massa från en finsk-rysk varg. Under samma period vandrade det i Sverige och Norge in fem finsk-ryska vargar, varav en tik fälldes i en skyddsjakt i Norrbottens län. De övriga befinner sig såvitt känt mestadels i Norge och det är i dagsläget oklart om någon av dessa kommer att reproducera sig. Det finns i målet inga uppgifter om vad som hänt med den nyligen invandrade varg i Dalarna som [REDACTED] tar upp i överklagandet och vars revir blivit känt som "Ryssflon", men Dalarna är helt undantaget från 2025 års licensjakt.

Enligt inventeringsrapporten minskade den skandinaviska vargens inavelskoefficient marginellt, från 0,24 till 0,23, under 2023. Detta är mycket långt ifrån tillfredsställande. Det ger skäl till att vara mycket observant på, och aktsam om, genetiska viktiga vargar under överskådlig tid. Dock följer enligt förvaltningsrättens mening inte slutsatsen att det kvantitativa referensvärdet om 300 individer ska underkännas, eller att den relativt avgränsade licensjakt som nu har beslutats skulle försvåra upprätthållandet av en GYBS hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Skäl saknas för ingripande mot licensjakten på dessa grunder.

Annan lämplig lösning samt proportionalitetsprincipen

Myndigheten ska lämna en noggrann och tillräcklig motivering om avsaknaden av någon annan lämplig lösning, och ska beakta såväl de mest tillförlitliga och relevanta vetenskapliga/tekniska rönen som omständigheterna i det enskilda

fallet. Villkoret att det inte ska finnas någon annan lämplig lösning utgör således ett specifikt uttryck för proportionalitetsprincipen, dvs. att de åtgärder som vidtas inte får gå utöver vad som är ändamålsenligt och nödvändigt för att uppnå de legitima mål som eftersträvas. När det finns flera ändamålsenliga åtgärder att välja mellan ska den åtgärd väljas som är minst ingripande och de vållade olägenheterna får inte vara orimliga i förhållande till de eftersträlvade målen (jfr C-601/22 *WWF Österreich*, punkt 80).

Av beslutet framgår att licensjakten efter varg är del i länets bredare rovdjursförvaltning som i också innefattar skadeersättning, bidrag för förebyggande insatser, samråd, information, rovdjursavvisande stängsel och vid behov skyddsjakt. Förvaltningsrätten delar länsstyrelsens uppfattning att dessa åtgärder inte kan förväntas räcka ensamma, och anser att länsstyrelsen i tillräcklig grad visat att det inte finns någon annan lämplig lösning som helt kan ersätta licensjakt i aktuella delar av Västra Götalands län.

Villkor, försiktighetsprincipen och slutsats

Villkoren om användning av hund, som anges i beslutet, har stöd i 16-18 §§ jaktförordningen och 4 kap. 6 § Naturvårdsverkets föreskrifter (NF 2002:4) om förvaltning av stora rovdjur. Enligt förvaltningsrättens mening har det inte framkommit skäl att anta att viltet kommer att utsättas för onödigt lidande eller att villkoren av annat skäl strider mot gällande rätt. Inte heller anser förvaltningsrätten att länsstyrelsen har överträtt försiktighetsprincipen såsom klargjorts i *Tapiola*, punkt 66. Sammanfattningsvis finner förvaltningsrätten att den beslutade licensjakten uppfyller de krav som ställs i svensk lag och EU-rätten. Överklagandena ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta avgörande kan överklagas. Överklagandet ska ges in till Förvaltningsrätten i Luleå men vara ställt till Kammarrätten i Sundsvall. Information om hur man överklagar finns i bilaga 2 (FR-03).

[REDACTED]

rådman

I avgörandet har nämndemännen [REDACTED] och [REDACTED]
[REDACTED] också deltagit.

[REDACTED] har föredragit målet.

Kungörelsedelgivning

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I LULEÅ
H 11INKOM: 2024-11-11
MÅLNR: 1911-24
AKTBIL: 4

Beslut om licensjakt efter varg i Västra Götalands län 2025

Beslut

Länsstyrelsen i Västra Götalands län beslutar med stöd av 23 c § jaktförordningen (1987:905) om licensjakt efter sex (6) vargar i Klyftamon-reviret. Delar av följande kommuner berörs av beslutet: Skövde, Götene, Mariestad och Skara.

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 59 § jaktförordningen (1987:905) att detta beslut ska gälla utan hinder av att det överklagas.

Länsstyrelsens beslut kan komma att ändras med stöd av 23 f § jaktförordningen (1987:905).

Jakttid

Jakt får bedrivas från och med den 2 januari 2025 till och med den 15 februari 2025 eller till det tidigare datum då Länsstyrelsen avlyser jakten.

Tilldelning och jaktområde

Jaktområde: Området som omfattar Klyftamon-reviret, se karta i bilaga 2.

Tilldelning: Högst sex (6) vargar får fällas inom jaktområdet, oavsett kön och ålder.

Jakt får endast ske inom angivet område, se karta, bilaga 2, och i enlighet med villkoren i detta beslut. Jaktområdet kan komma att revideras innan jaktstart om ny information om vargar och revirets utbredning inkommit.

Licensjakt efter varg får inte bedrivas i revir där stationär förekomst av genetiskt viktig varg finns. Om en genetiskt värdefull varg uppehåller sig i jaktområdet kommer Länsstyrelsen att avlysa jakten. Genetiskt viktig varg definieras som en invandrad varg eller första generationens avkomma till sådan varg.

Avlysning av jakten

Länsstyrelsen avlyser jakten då det totala antalet tilldelade djur fällts eller påskjutits inom det område som omfattas av detta beslut, eller när jakttiden löpt ut. Länsstyrelsen kan också avlysa jakten om förutsättningarna förändras i övrigt. Länsstyrelsen informerar om avlysningen via telefonsvararen samt via SMS-tjänst.

Villkor för genomförandet av jakten

För att säkerställa att jakten bedrivs selektivt och under strängt kontrollerade förhållanden beslutar Länsstyrelsen att angivna villkor ska gälla. Villkoren i beslutet är ställda utifrån Naturvårdsverkets föreskrifter om förvaltning av stora rovdjur (NFS 2022:4) samt Naturvårdsverkets beslut (NV-02453-24) om överlåtande av möjligheten att besluta om licensjakt efter varg till länsstyrelserna i mellersta rovdjursförvaltningsområdet.

Straffbestämmelser

Jakt som bedrivs i strid med givna villkor sker utan stöd i beslutet och i strid med fredningsbestämmelserna i 3 § jaktlagen (1987:259). Straffbestämmelser för jaktbrott och grovt jaktbrott finns i 43 och 44 §§ jaktlagen.

Söka efter spår

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 21 § jaktförordningen att sökning efter vargspår får ske med hjälp av motordrivet fordon, men endast på allmän eller enskild väg. Den som söker efter spår från motordrivet fordon får inte skjuta, förfölja eller genskjuta varg från fordonet. Sökning efter vargspår får utföras utan att jägaren registrerar sig i jaktregistret hos Naturvårdsverket. Spårning får utföras från och med beslutad jaktstart till och med jaktens slut i syfte att fastställa djurens ungefärliga vistelseplats.

Krav på registrering av jägare

Den som jagar varg under licensjakten ska registrera sig i Naturvårdsverkets jägarregister innan jakt påbörjas.

Anmälan kan göras på följande sätt:

- Inloggning med Bank-ID till Jägarregistret på <https://jagarregistret.naturvardsverket.se/>
- Ring Naturvårdsverkets kundtjänst: 010-698 17 00 (ange personnummer).
- Ring talsvar: 0771-18 34 11 och följ instruktionen.
- E-post till jagarregistret@naturvardsverket.se (ange personnummer)

Du får ingen bekräftelse på din registrering, oavsett vilken metod du använder för att registrera dig. Däremot kan du kontrollera din registrering genom att logga in i Jägarregistret.

Jägarens ansvar

Den som jagar ska informera sig minst en gång i timmen om hur många djur som återstår av tilldelningen. Den som jagar varg efter att jakten avlysts kan komma att dömas till ansvar för jaktbrott eller grovt jaktbrott enligt 43 eller 44 §§ jaktlagen.

Hantering av fälld varg

Anmälan av fälld varg

Den som fällt eller påskjutit varg ska anmäla detta till

Länsstyrelsen senast inom 30 minuter efter att vargen fällts eller

påskjutits. I samband med anmälan om fälld varg informerar

Länsstyrelsen om hur djuret ska hanteras, samt bestämmer tidpunkt och plats för besiktning.

För anmälan om fälld varg, ring: 010-224 50 90, knappval 2.

Vid anmälan ska skytten ange följande uppgifter:

- skyttens och jaktledarens namn, adress och telefonnummer,
- när djuret fällts eller påskjutits (datum och klockslag),
- var djuret fällts eller påskjutits (plats på karta, alternativt koordinater)
- djurets kön

Varg som faller på mark där vargjakt inte får ske tillfaller staten enligt 33 § jaktförordningen. Naturvårdsverket ska enligt 38 § jaktförordningen bestämma hur omhändertagna djur ska hanteras.

Enligt Naturvårdsverkets vägledning om provtagning av varg som fällts vid licensjakt (NV-02453-24) tillfaller varg fälld vid licensjakt jakträttshavaren enligt 10 § jaktlagen. Detta eftersom beslut om licensjakt upphäver fredningsbestämmelser hos vilt av arter som räknas upp i 33 § jaktförordningen. Provtagning ska göras av varje fälld varg enligt instruktionerna nedan. Detta villkor har grund i 24 d § andra stycket jaktförordningen som meddelar att den beslutande myndigheten får bestämma hur man ska förfara med ett dödat djur.

Besiktning av fälld varg

- Länsstyrelsens besiktningspersonal ska besiktiga samtliga fällda djur.
- Skytten ska inom ett dygn från det att djuret fällts uppvisa hela det fällda djuret för Länsstyrelsens besiktningspersonal.
- Skottplats och fallplats ska omgående uppvisas för Länsstyrelsens besiktningspersonal. Om Länsstyrelsen så begär ska GPS-logg uppvisas i de fall där GPS-pejl använts på hund som deltagit i jakten.
- Besiktningspersonalen fyller tillsammans med skytten i de blanketter för fälld varg som Länsstyrelsen tillhandahåller.

Hantering av kropp från fälld varg

Länsstyrelsens besiktningsperson ansvarar för att flådd kropp inklusive huvud och hudprov tas om hand och fraktas till Statens Veterinärmedicinska Anstalt (SVA). Kroppen ska vara komplett, dvs. med alla tår (exklusive klor), svanskotor, kraniet samt testiklar och penisben.

Hantering av skinn från fälld varg

Skinn från fälld varg tillfaller jakträttshavaren under förutsättning att:

- Länsstyrelsens besiktningspersonal har tagit ett hudprov (cirka 1x3 cm). Om djuret är eller kan tänkas vara angripet av skabb ska ytterligare hudprov tas från angripen del eller delar.
- Flådd kropp inklusive huvud överlämnas till besiktningspersonalen.
- Jakten i övrigt har skett i enlighet med jaktlagstiftningen och villkoren i Länsstyrelsens beslut om licensjakt.

Besiktningspersonalen ska märka vargskinnen med mikrochip vid sidan av flåsnittet vid buk eller bröst. Uppgiften om chipnummer ska anges på besiktningsblanketten.

Om jakträttshavaren önskar kan denne ansöka om återtag av andra delar av djuret, till exempel skallen. För att detta ska vara möjligt måste det omgående meddelas länsstyrelsens besiktningspersonal för notering i besiktningsprotokollet. Återtaget kan komma att omfattas av en avgift.

Information om återstående tilldelning

Observera att den som jagar är skyldig att minst en gång i timmen avlyssna Länsstyrelsens telefonsvar om återstående tilldelning. SMS-tjänsten är en service från Länsstyrelsen som inte påverkar denna skyldighet.

För telefonsvar om återstående tilldelning, ring: 010-224 50 90,
knappval 1.

För SMS om återstående tilldelning, registrera dig till SMS-tjänsten enligt följande:

Skicka SMS till **076-519 68 33** (om du har svenskt abonnemang)

alternativt **004676 519 68 33** (om du har utländskt abonnemang)

Ange följande meddelande:

Spara(mellanslag)Förnamn(mellanslag)Efternamn(mellanslag)VargjaktVG2025

Orden Förnamn och Efternamn ska du ersätta med jägarens riktiga namn.

Exempel: Spara Anna Andersson VargjaktVG2025

Sms om återstående tilldelning skickas till den telefon du skickat uppgifterna ifrån.

Påskjuten varg

Den som påskjutit varg ansvarar enligt 28 § jaktlagen och 6 kap. 2–3 §§ Naturvårdsverkets föreskrifter om förvaltning av stora rovdjur (2022:4) för att snarast vidta de åtgärder som krävs för att djuret ska kunna spåras och avlivas:

1. Den som fällt eller påskjutit varg ska anmäla detta till Länsstyrelsen via länsstyrelsens rapporteringstelefon 010-224 50 90, **knappval 2, inom 30 minuter.**
2. När en varg påskjutits, och den inte blir kvar på platsen, får endast sådan jakt som syftar till att fälla den påskjutna vargen bedrivas inom det område som jaktledaren ansvarar för. Licensjakten i övrigt får återupptas först efter medgivande från Länsstyrelsen.
3. Den som påskjutit varg ska ansvara för att platsundersökning genomförs för att säkerställa om vargen är skadad eller ej, samt för att spår på skottplats och fallplats ej förstörs.
4. Den som påskjutit varg ska ansvara för att eftersök genomförs om inte platsundersökningen eller andra omständigheter visat att vargen är oskadad. Eftersök ska genomföras tills dess:
 - a. djuret påträffats dött,
 - b. djuret påträffats skadat och avlivats,

- c. kulans anslags- eller nedslagsplats är så belägen att den utesluter att vargen skadats, eller
 - d. djuret inte kan påträffas.
- 5. Skottplatsen och fallplatsen ska visas för Länsstyrelsens besiktningspersonal.
 - 6. Jägaren ska till Länsstyrelsens besiktningspersonal redovisa hur platsundersökning och eftersök genomförts samt dokumentera dessa åtgärder på blankett som besiktningspersonalen tillhandahåller.
 - 7. Om skadeskjuten varg inte anträffats ska tillgängligt material såsom blod, hår eller spillning från den skadade vargen samlas för DNA-analys, enligt besiktningspersonens instruktioner.

Avräkning av påskjuten varg

Påskjuten varg ska avräknas från licenstilldelningen såvida inte kulans anslags- eller nedslagsplats från det avlossade skottet är så beläget att det utesluter att vargen skadats, eller om det på annat sätt vid fältkontroll kan fastställas att vargen inte skadats.

Länsstyrelsen beslutar om en påskjuten varg avräknas eller inte.

Om varg fälls med stöd av andra beslut eller dödas på annat sätt under den tid då licensjakt efter varg är tillåten, ska dessa djur inte avräknas från licenstilldelningen.

Övriga bestämmelser för jaktens genomförande

Rätt att bedriva jakt

Den som har jakträtt i området som omfattas av detta beslut får bedriva jakt efter varg i området. Detta förutsätter att jakträtten omfattar jakt efter varg.

Jakttid

Varg får enligt 9 § jaktförordningen jagas från och med en timme före solens uppgång till och med en timme efter solens nedgång. Timmen efter solens nedgång får jakten endast bedrivas som vaktjakt eller smygjakt.

Hundanvändning

Enligt 4 kap 6 § Naturvårdsverkets föreskrifter om förvaltning av stora rovdjur (NFS 2022:4) får högst tre hundar som ställer eller förföljer en och samma varg användas samtidigt. Hundar får inte bytas under jakt på ett och samma djur under en och samma dag.

Krav på eftersökshund

Vid jakt efter varg ska hund som är särskilt tränad i att spåra upp skadat vilt kunna finnas på skottplatsen inom högst två timmar från påskjutningen. Detta framgår av 17 § andra stycket jaktförordningen.

Tillåtna jaktmedel

Jakt efter varg får endast bedrivas med kulvapen och ammunition som uppfyller kraven för klass 1. Detta framgår av Naturvårdsverkets föreskrifter om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt (NFS 2023:8).

Försäljning av vargskinn

Kommersiella aktiviteter som annonsering, köp, byte, försäljning eller förevisning av varg, vargskinn eller andra delar av varg, är förbjudna enligt artikel 8.1 i rådets förordning (EG) 338/97 av den 9 december 1996 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem. För vargar skjutna i enlighet med detta beslut, kan Jordbruksverket efter ansökan meddela undantag från detta förbud. Ansökan om CITES-intyg görs via en e-tjänst på Jordbruksverkets hemsida. Mer information finns på hemsidan www.jordbruksverket.se

Rekommendationer

Besiktning av skottplats

Den som jagar ska underlätta för besiktningspersonalen efter det att en varg fällts, exempelvis genom att undvika att jaktdeltagarna trampar sönder spår vid skottplats och fallplats.

Jakt i naturreservat

Den som jagar ska hålla sig informerad om vilka föreskrifter som gäller för jakt i eventuella naturreservat och andra skyddade områden som finns där man jagar.

Övrig varg i jaktområdet

Om det framkommer att det i jaktområdet finns vargar som inte tillhör Klyftamonreviret uppmanas den som jagar att snarast kontakta Länsstyrelsen, eftersom dessa vargar inte omfattas av Länsstyrelsens beslut om licensjakt.

Motivering till beslutet

Samverkan mellan länen i det mellersta förvaltningsområdet

Den svenska vargstammen bör förvaltas i sin helhet, samt med hänsyn till förutsättningarna i de olika länen och var de största koncentrationerna av vargrevir finns. Av Naturvårdsverkets delegeringsbeslut (NV-02453-24) framgår vikten av att det regionala ansvaret för förvaltningen av stora rovdjur samordnas på en högre nivå än länsnivå, bland annat eftersom rovdjurens hemområden och revir i många fall är länsöverskridande och att samordnad förvaltning ger en bättre helhetssyn. I enlighet med propositionen "En hållbar rovdjurspolitik" (Prop. 2012/13:191) har länen inom det mellersta rovdjursförvaltningsområdet samverkat i frågor gällande förvaltning av rovdjur. Beslut om licensjakt för respektive län har grundats på Naturvårdsverkets beslut om miniminivåer för varg (NV-02105-23), respektive läns förvaltningsplaner samt gällande författningar.

Länsstyrelserna i det mellersta förvaltningsområdet har sedan länge ett omfattande samarbete i frågor som rör förvaltning av framför allt rovdjur. I samråden inför beslut om licensjakt efter varg 2025 har även södra rovdjursförvaltningsområdet och Statsförvalteren i Oslo/Akershus och Innlandet deltagit. Samråden har bland annat omfattat målsättningarna med, och förutsättningarna för licensjakt, riktlinjerna för rovdjursförvaltningen inom länderna och länen, samt utformning av beslut och det praktiska genomförandet av jakten. Eftersom jaktuttaget 2025 begränsats till 30 vargar har länsstyrelserna även samverkat om hur uttaget ska fördelas med hänsyn till de regionala förutsättningarna, det vill säga i relation till rovdjursförvaltningsområdenas beslutade miniminivåer och tätheten av vargrevir. Licensjakten år 2025 riktas därför mot revir inom länen Västmanland, Västra Götaland, Örebro och Värmland där tätheten av vargrevir är som högst.

Samverkan med norska myndigheter

Enligt både Naturvårdsverkets vägledning till Länsstyrelsen och uppdrag från norska Stortinget till Miljødirektoratet, ska samråd om licensjakt efter varg ske mellan beslutande myndigheter i båda länderna vad gäller jakt i gränsrevir. Detta berör främst de län som gränsar mot Norge, men skulle även kunna påverka det totala jaktuttaget i Sverige och Norge.

Rovviltnemnderna i region 4 och 5 har tillsammans med Länsstyrelsen i Västra Götalands län och Naturvårdsverket haft samrådsmöte den 4 september 2024. Årets beslut om licensjakt i

Norge kommer att beröra ett gränsöverskridande revir (Boksjöreviret) och det helnorska reviret Risberget/Ulvåa. Boksjöreviret består av ett revirmarkerande par. Länsstyrelsen förklarade på mötet att det finns andra revir i länet som är mer lämpade för licensjakt än Boksjöreviret, varför Länsstyrelsen inte kommer att besluta om licensjakt på Boksjöreviret.

Bestämmelser som beslutet grundas på

Aktuella bestämmelser om förutsättning för jakt

Svensk lagstiftning

I 23 c § jaktförordningen anges att förutsättningen för att licensjakt efter björn, varg, järv och lo ska kunna tillåtas är att det inte finns någon annan lämplig lösning och att jakten inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Jakten måste dessutom vara lämplig med hänsyn till stammarnas storlek och sammansättning samt ske selektivt och under strängt kontrollerade förhållanden.

Av 23 d § jaktförordningen följer att om det finns förutsättningar enligt 23 c § och något annat inte följer av 24 a §, får Naturvårdsverket besluta om licensjakt efter varg. Ett beslut om jakt enligt första stycket får utformas och förenas med villkor som är ändamålsenliga med hänsyn till de olägenheter som förekomsten av täta rovdjurspopulationer orsakar.

Enligt 24 a § andra stycket jaktförordningen får Naturvårdsverket överlämna rätten att besluta om licensjakt efter varg till Länsstyrelserna i ett rovdjursförvaltningsområde enligt 2 § förordningen (2009:1263) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn. Detta under förutsättning att antalet individer för arten i rovdjursförvaltningsområdet överstiger de fastställda miniminivåerna enligt 5 § förordningen (2009:1263).

Det innebär att berörda länsstyrelser får besluta om licensjakt efter varg i enlighet med 23 d § jaktförordningen om förutsättningarna i 23 c § jaktförordningen är uppfyllda.

Enligt beslut den 10 juni 2024 (NV-02453-24) överlämnade Naturvårdsverket rätten att fatta beslut om licensjakt efter varg till samtliga län i det mellersta samt södra förvaltningsområdet, förutom Länsstyrelsen i Gotlands län. Beslutet gäller från och med den 10 juni 2024 till och med den 15 februari 2026.

Vid beslut om licensjakt efter varg gäller Naturvårdsverkets föreskrifter om förvaltning av stora rovdjur (NFS 2022:4).

EU-bestämmelser

Bestämmelserna i jaktförordningen ska tolkas mot bakgrund av motsvarande bestämmelser i Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (art- och habitatdirektivet).

Enligt artikel 12.1 a) art- och habitatdirektivet ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för införande av ett strikt skyddssystem i det naturliga utbredningsområdet för de djurarter som finns förtecknade i bilaga 4a, med förbud mot att avsiktligt fånga eller döda exemplar av dessa arter i naturen, oavsett hur detta görs. Vargen finns uppräknad i bilaga 4a som en djurart av gemenskapsintresse som kräver noggrant skydd.

Av artikel 16.1.e) art- och habitatdirektivet följer att förutsatt att det inte finns någon annan lämplig lösning och att undantaget inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos bestånden av de berörda arterna i deras naturliga utbredningsområde får en medlemsstat göra undantag från bestämmelserna i artikel 12 för att under strängt kontrollerade förhållanden selektivt och i begränsad omfattning tillåta insamling och förvaring av vissa exemplar av de arter som finns förtecknade i bilaga 4 i en begränsad mängd som fastställs av de behöriga nationella myndigheterna.

Referensvärdet för antal vargar som rapporterades till EU under 2019 var 300 individer (NV-02807-20).

Riktlinjer för förvaltningen av stora rovdjur

Large Carnivore Initiative for Europe (LCIE) har på EU-kommissionens uppdrag tagit fram riktlinjer för förvaltning av stora rovdjur på populationsnivå (Linell et al. 2008). Riktlinjerna kan enligt kommissionens bedömning ligga till grund för inriktningen av rovdjursförvaltningen inom EU. I riktlinjerna anges bland annat följande om möjligheterna till jakt: "från bevarandesynpunkt finns ingen principiell orsak till att populationerna av stora rovdjur ej kan tolerera vissa nivåer av jaktliga förvaltningsåtgärder eller att förvaltas under samma förutsättningar som jaktbart klövvilt eller jaktbara fågelarter. Detta förutsatt att jakten är väl hanterad, vilket i detta fall innebär effektiv inventering av populationsstorlek, fastställande av lämplig tilldelning och jaktperioder, samt noggrann åtlydnad av dessa regler. En väl organiserad jakt kan potentiellt sett vara uthållig. Artikel 16 ger i sammandrag en möjlighet att tillåta jakt, och kvarhållande av traditionella jaktmetoder".

Rättspraxis

EU-domstolen har uttalat att eftersom artikel 16.1 i livsmiljödirektivet innehåller undantagsbestämmelser som ska tolkas

restriktivt och den myndighet som fattar beslutet har bevisbördan för att nödvändiga förutsättningar föreligger för varje undantag, ska medlemsstaterna säkerställa att varje åtgärd som påverkar skyddade arter endast tillåts genom beslut som är noggrant och tillräckligt motiverade och som hänvisar till de skäl, villkor och krav som anges i artikeln (mål C-342/05). EU-domstolen har även slagit fast att den så kallade proportionalitetsprincipen gäller inom artskyddsområdet. Detta innebär att det undantag som en medlemsstat har för avsikt att göra ska stå i proportion till de behov som motiverar undantaget (mål C-76/08).

Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) har prövat Länsstyrelsen i Värmlands beslut om licensjakt efter varg 2016 (målnummer 2406-2408-16 och 2628-2630-16). Där drar HFD slutsatsen att Länsstyrelsens beslut uppfyllde samtliga förutsättningar enligt 23 c § jaktförordningen, dvs. det fanns inte någon annan lämplig lösning, jakten skulle inte ha försvårat upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde, jakten var lämplig med hänsyn till stammens storlek och sammansättning och skulle ha skett selektivt och under strängt kontrollerade förhållanden. HFD:s dom innebär därmed stöd för Länsstyrelsens syften med jakten, det vill säga att minska koncentrationen av varg i de delar av landet där den är som tätast för att begränsa de socioekonomiska konsekvenserna; förbättra möjligheterna för tamdjurshållning och älgförvaltning, minska risken för angrepp på hundar vid löshunds jakt, minska människors oro, samt öka acceptansen för varg och viltförvaltningen och därigenom minska risken för illegal jakt.

I komplement till tidigare domar ska länsstyrelserna även ta i beaktande EU-domstolens förhandsavgörande i mål C-674/17, den så kallade i Tapioladomen. Tapioladomen tydliggör att möjligheten att besluta om undantag enl. Art. 16.1 e är begränsade. I förhandsavgörandet understryks att försiktighetsprincipen ska gälla för uttag i populationen. Uttaget ur populationen måste vara så begränsat att det inte medför en betydande negativ inverkan på beståndets struktur, även om det inte i sig försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus. Det krävs enligt domstolen att medlemsstaten visar att licensjakten ur ett helhetsperspektiv leder till att licensjakt får en positiv effekt på vargens bevarandestatus. I enlighet med Tapioladomen påpekar Naturvårdsverket i sin vägledning inför länsstyrelsernas eventuella licensjaktbeslut att syftet med eventuell licensjakt efter varg tydligt ska beskrivas samt att det ska finnas en rigorös vetenskaplig grund för att syftet kommer att uppnås med beslutad jakt. Länsstyrelsen har tagit förhandsavgörandet i beaktande vid en sammanvägd bedömning av förutsättningarna för en licensjakt efter varg. Denna bedömning har innefattat samverkan med länen i mellersta och

södra förvaltningsområdet och hänsyn till både nationella och regionala förutsättningar och mål.

I en dom från Förvaltningsrätten i Luleå 2020-02-17 fastslås med direkt hänvisning till EU:s förhandsavgörande i mål C-674/17 att artikel 16.1 e i art- och habitatdirektivet kan tillämpas för licensjakt efter en strikt skyddad rovdjursart, i detta fall lodjur, i syfte att förbättra möjligheten för samexistens och på detta sätt bevara lodjursstammens gynnsamma bevarandestatus.

Länsstyrelsernas beslut om licensjakt efter varg de senaste åren har prövats av svenska domstolar. Flera domar har avgjorts och konstaterat att besluten uppfyllde förutsättningarna enligt 23c § jaktförordningen och de krav som framgår av art- och habitatdirektivet.

Syftet med jakten

Den övergripande målsättningen för vargförvaltningen är att vargstammen ska ha gynnsam bevarandestatus samtidigt som det inte ska bli påtagligt svårare att hålla tamdjur och hänsyn ska tas till de människor som lever och verkar i rovdjurstäta områden (prop. 2012/13:191). I praktiken innebär det att alla förvaltningsåtgärder som vidtas, inklusive licensjakt, syftar till god samexistens mellan människa och varg.

Syftet med detta beslut om licensjakt i Västra Götalands län är att begränsa den negativa socioekonomiska och psykosociala påverkan som täta vargstammar kan ha på människor. Därigenom skapas förutsättningar för en hållbar vargförvaltning samt förbättras möjligheten för samexistens. På detta sätt bevaras vargstammens gynnsamma bevarandestatus (prop. 2012/13:191).

Det är inte den biologiska bärkraften i form av tillgängligt habitat, födotillgång etcetera som begränsar vargstammens utbredning och koncentration, utan toleransen för varg och omfattningen av de konflikter som kan uppstå mellan människa och varg (Linnell 2013). Det innebär att de viktigaste förvaltningsåtgärderna för att uppnå samexistens är sådana som ökar toleransen för varg och förtroendet för förvaltningen. Det finns vetenskapligt stöd för att en begränsad och kontrollerad licensjakt efter varg kan vara avgörande för allmänhetens inställning till vargförvaltningen. Resonemang kring människors inställning till varg och hur det påverkar vargstammens tillväxt återfinns i en forskningsrapport från Naturvårdsverket år 2015 (NV-02945-15). I denna rapport dras bland annat slutsatsen att den skandinaviska vargpopulationens utveckling är beroende av människans tolerans för vargen och att en kontrollerad vargjakt i sig inte är oförenlig med att upprätthålla referensvärdet.

Problemen inom vargförvaltningen i Sverige är just det minskande förtroendet för förvaltningen, ökande socioekonomiska konsekvenser av en tätare och större vargstam och försvårade förutsättningar för tamdjurshållning. Dessa problem har lett till en minskad acceptans för vargen som art och problem med illegal jakt (von Essen 2016). En ökad acceptans för vargförvaltningen och en minskad acceptans för illegal jakt är enligt Länsstyrelsens bedömning en förutsättning för att bibehålla vargens gynnsamma bevarandestatus. Denna bedömning återfinns även i den nationella förvaltningsplanen (2016–2021) för varg och i propositionen (Prop. 2012/13:191).

Licensjakt efter varg i Sverige bedöms av Naturvårdsverket som en effektiv, kontrollerbar och hållbar del av en aktiv vargförvaltning om den sker i begränsad omfattning. Av den nationella förvaltningsplanen för varg framgår att licensjakt tillsammans med andra åtgärder såsom bidrag och ersättningar för skador samt samråd och information, kan bidra till att minska konflikter mellan människa och varg.

Under år då nivån på vargstammen varit nära referensvärdet och då stammen haft en nedåtgående populationstrend har det inte tillåtit någon licensjakt i Sverige (NV-02453-24). Stammen har då återhämtat sig och ökat i antal efterföljande år. Detta bekräftar också att besluten om skyddsjakt inte hotar gynnsam bevarandestatus för vargen. Naturvårdsverket bedömer att den skydds- och licensjakt som genomförts under de senaste åren inte försvårat upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus för den svenska vargpopulationen.

Det finns således utrymme för licensjakt som förvaltningsåtgärd i rovdjursförvaltningsområden som uppnått sina miniminivåer. Det innebär att ett län som bedömer att det är motiverat att minska koncentrationen av varg i ett område för att ta socioekonomisk hänsyn, kan använda licensjakt som förvaltningsmetod om förutsättningarna för jakten i övrigt är uppfyllda.

Täthet av vargrevir

Enligt riktlinjerna från Large Carnivore Initiative for Europe (LCIE) ska det vid licensjakt tas hänsyn till vargarnas sociala organisation och hur bortfall av individer påverkar vargarnas status. Vargar lever i familjegrupper i revir som de hävdar mot andra vargar. För att minska tätheten av varg behöver man därför minska tätheten av vargrevir. Länsstyrelsen bedömer att det är mest ändamålsenligt att jakten inriktas mot utvalda revir. Till skillnad från att jaga enskilda individer i ett större antal revir kan en jakt som inriktas mot en hel familjegrupp i ett revir medföra att föryngringar under

nästkommande vår uteblir. Minskad koncentration av vargrevir skapar även utrymme för nya vargetableringar med ett potentiellt högre genetiskt värde och kan på så sätt vara till gagn för populationens genetiska variation.

I propositionen "En hållbar rovdjurspolitik" framgår att vargstammens koncentration ska minskas där den är som tätast. Vargar lever som par eller familjegrupper i revir som de hävdar mot andra vargar. För att minska tätheten av varg behöver därmed tätheten av vargrevir minska. Länsstyrelsen gör bedömningen att jakten bör inriktas mot att tömma utvalda revir.

Inventeringssäsongen för varg börjar den 1 oktober. Länsstyrelsen kommer inför jakten att samla information i det revir som omfattas av detta beslut. När ny kunskap om vargförekomsten i reviren finns, kan länsstyrelsen komma att justera jaktområdet. Detta i syfte att tömma berörda revir och uppnå syftet med jakten.

Socioekonomiska konsekvenser

Rovdjursförekomst kan innebära både kostnader och nyttor för människors verksamhet och vardag. Rovdjursturism och rovdjursjakt kan vara positiva effekter, medan negativa effekter kan vara skador med konsekvenser för olika näringar, älgförvaltning, människors rädsla för rovdjur och rovdjurens påverkan på natur- och kulturvärden som fåbodbruk och löshunds jakt efter älg.

Illegal jakt

Det finns problem med illegal jakt efter varg i Sverige, vilket är ett hot mot vargstammens gynnsamma bevarandestatus. Illegal jakt är också en bidragande orsak till att vargstammens spridningstakt inte ökar. Den illegala jakten uppskattas till ca 15–20 % av den totala dödligheten i populationen nationellt (Liberg et al. 2012, Suutarainen & Kojola 2018). Forskningsstudier visar att upplevd brist på inflytande i vargförvaltningen skapar grogrund för illegal jakt (von Essen 2016). Det är mycket svårt och resurskrävande att bedriva tillsyn och att utreda misstankar om illegal jakt efter varg.

Nyckeln till att minska den illegala jakten och underlätta utredning av brotten är att minska acceptansen för den. Licensjakten efter björn har gjort att många ser ett värde i björnjakten och därmed betraktas björnen som en resurs snarare än en konkurrent om klövviltet. Det medför goda förutsättningar för social kontroll och minskad acceptans för illegal jakt efter björn. När det gäller varg är det viktigt att kunna framhålla licensjakt efter varg som en laglig, långsiktigt hållbar och kontrollerad jakt.

När det finns möjlighet till licensjakt i enlighet med den regionalt förankrade förvaltningsplanen, blir det tydligt att de som ägnar sig åt illegal jakt har en starkt negativ effekt på såväl anseendet för jägare i allmänhet som på möjligheterna till legal jakt. Om inte möjligheten till legal jakt finns så är länsstyrelsernas erfarenhet att frustrationen över situationen ökar och därmed även acceptansen för den illegala jakten. Det finns även ett samband mellan ökat förtroende för förvaltningen och en minskad illegal jakt efter varg (NV-02945-15). Ny forskning ger dock inget stöd för att man på kort sikt kan se förändringar av människors attityder till rovdjursförvaltningen enbart tack vare möjligheten att jaga varg (Dressel S. *et al.* 2021). Vi behöver få en tydligare bild av vad en licensjakt efter varg kan bidra med och hur vi kan få en attitydförflyttning mot tolerans och förtroende för förvaltningen.

Länsstyrelserna arbetar på flera sätt för att förebygga illegal jakt och för att minska acceptansen för illegal jakt. Det handlar exempelvis om tillsyn, informationsinsatser och den regionala delaktigheten i förvaltningen. Enligt Länsstyrelsens bedömning spelar licensjakt, regionala förvaltningsplaner och en legitim förvaltning en viktig roll i det förebyggande arbetet mot illegal jakt efter varg. Att inte använda sig av möjligheten till licensjakt när vargstammen har gynnsam bevarandestatus samtidigt som länet ligger över sitt förvaltningsmål innebär en större risk för negativ påverkan på gynnsam bevarandestatus än vad en noga kontrollerad licensjakt gör (Kaltenborn & Brainerd, 2016). Länsstyrelserna gör därför bedömningen att en strikt kontrollerad licensjakt bidrar till att öka förtroendet för förvaltningen vilket kan minska den illegala jakten.

Tamdjurshållning

I län där etablering och spridning av vargstammen ska ske finns risken att tamdjurshållningen försvåras, framför allt för fårnäringen. Studier visar att risken för vargangrepp beror på tätheten av tamdjursbesättningar och att risken för negativa konsekvenser ökar i områden där förekomsten av varg är tät. Skador på tamdjur kan vara både direkta i form av kostnader från förlust av djur, och indirekta genom försämrad djurhälsa, försämrad reproduktionsförmåga och merarbete för djurägaren (Elofsson *et al.* 2015). Rovdjursförekomst kan således innebära förluster och kostnader utan rovdjursangrepp.

Älgförvaltning

Älgförvaltning och älgjakt är både en samhällsviktig fråga och en viktig tradition i länen. I södra Sverige bedöms vargarnas kost i genomsnitt innehålla 25 % älg. Vargens påverkan på älgstammen inom ett revir bestäms av predationstakt och revirets storlek, samt

älgstammens täthet och reproduktion. Bra inventering av älgstammen är grundläggande för att klara förvaltningen. Det utpekade jaktområdet ligger i huvudsak inom älgförvaltningsområde 6 och till stor del inom Klyftamons älgskötselområde, Mariestad Södra licensområde och Götene Storlicens.

Förekomst av varg innebär risk för angrepp på hundar, vilket påverkar människors uppfattning om varg. Jakthundar har en viktig roll i viltförvaltningen och används vid eftersök på skadat vilt. Hänsyn bör därför tas till jakt med hund i samband med beslut om licensjakt på varg (se prop. 2012/13:191 s. 315). Meningsfull jakt bör kunna bedrivas även i områden med varg, med avseende på risk för angrepp på hundar samt möjligt jaktuttag.

Förtroende för förvaltningen

En adaptiv och hållbar förvaltning av vargstammen är beroende av människans tolerans för vargen. Människor som påverkas av stora rovdjur ska ges möjlighet till delaktighet i förvaltningen (proposition 2012/13:191), vilket kan minska konflikter mellan människa och varg. Förtroendet för vargförvaltningen är beroende av att systemet är tydligt, förutsägbart, transparent och såväl regionalt som nationellt förankrat (Linnell 2013, Liberg et al. 2015). Enligt Naturvårdsverkets delredovisning av regeringens uppdrag att utreda gynnsam bevarandestatus för varg (M2015/1573/Nm) är det viktigt att de målsättningar som satts upp efterlevs i den mån som svensk lagstiftning tillåter, när vargstammen uppnått gynnsam bevarandestatus.

Lämpligt jaktuttag i Sverige

Bakgrund

Vargstammen i Sverige har vuxit sedan 1990-talet. Antalet vargar och familjegrupper har enligt resultaten från de senaste två inventeringssäsongerna legat på en stabil nivå, samtidigt som antalet revirmarkerande par ökat markant det senaste året. Detta ger utrymme för licensjakt i mellersta rovdjursförvaltningsområdet, som uppnått sin miniminivå samt fått beslutanderätten delegerad av Naturvårdsverket.

Den skandinaviska vargstammens genetiska status

Hela den skandinaviska vargstammen härstammar från sju invandrade vargar från den finskryska populationen. Med denna smala avelsbas finns det risk för att vargstammen drabbas av negativa effekter på grund av inavel.

Genetiskt viktig varg definieras som en invandrad varg eller första generationens avkomma till sådan varg (så kallad F1:a) enligt NFS 2022:4 och Naturvårdsverkets vägledning NV-02453-24. Andra generationens avkommor (så kallad F2:a) från invandrade vargar har förbättrat inavelsgraden men definieras inte som genetiskt viktiga. Den genomsnittliga inavelsgraden bland avkommorna i familjegrupperna har mellan 2006 och 2016 sjunkit från 0.31 till 0.23 (Svensson et al. 2017). År 2023 var den genomsnittliga inavelskoefficienten i familjegrupperna 0,23 (Wabakken et al. 2024). Som jämförelse är inavelskoefficienten 0,25 bland avkommor till syskonpar, och 0,13 för avkommor till kusiner.

Licensjakt efter varg får inte bedrivas i revir med genetiskt viktig varg. Genom att ta bort de mest inavlade varggrupperna genom licensjakt, kommer inavelsgraden i populationen att minska. Om en genetiskt viktig varg uppehåller sig i jaktområdet kommer Länsstyrelsen att avlysa jakten.

Gynnsam bevarandestatus

Två forskargrupper har tidigare bedömt att vargstammen har uppnått gynnsam bevarandestatus (M2015/1573/Nm, NV-02945-15). Detta mot bakgrund av att referensvärdena för populationsstorlek och utbredningsområde är uppnådda, den starka populationsutvecklingen, minskad inavelsgrad och ökad genetisk variation samt en tillräcklig invandringstakt av vargar från Finland och Ryssland. I rapporten framgår att det bör finnas 300 vargar i Sverige för att uppnå gynnsam bevarandestatus, samt att minst en ny immigrant från Finland eller Ryssland ska reproducera sig med en skandinavisk varg inom varje 5-årsperiod.

Högsta Förvaltningsdomstolen har i sitt avgörande den 30 december 2016 slagit fast att det inte finns någon anledning att ifrågasätta det vetenskapliga underlag som Naturvårdsverket har byggt sin bedömning på.

Naturvårdsverket anger i sitt beslut om överlämning av beslutsrätten (NV-02453-24) att vargpopulationen sedan 2019 legat över referensvärdet och man konstaterar vidare att vargstammen också bibehållit gynnsam bevarandestatus sedan dess.

Resultaten från den senaste inventeringsäsongen (2023–2024) visar att det då fanns 375 vargar i Sverige (Wabakken m. fl. 2024). Detta är en minskning jämfört med inventeringsäsongen innan. Med årets inventeringsresultat överstiger antalet vargar i Sverige ändå nivån för gynnsam bevarandestatus. I det mellersta rovdjursförvaltningsområdet kunde 295 vargar bekräftas och i det södra 80.

Sammantaget bedöms därför den svenska vargstammen ha en gynnsam bevarandestatus.

Licensjaktens omfattning nationellt

Länsstyrelserna i de södra och mellersta rovdjursförvaltningsområdena har gjort en sammanvägd bedömning av förutsättningarna för ett selektivt jaktuttag. Prognosen baseras på underlag från SKANDULV:s beskattningsmodell (Andrén m. fl. 2024), fastställt inventeringsresultat från den senaste inventeringsåsongen (2023–2024), beslut om fastställande av regionala miniminivåer (NV-02105-23) samt målsättningarna i den svenska rovdjurspolitiken.

SKANDULV har genom uppdrag från Miljödirektoratet och Naturvårdsverket tagit fram en beskattningsmodell som beskriver effekten på populationens storlek hösten 2025 givet ett visst jaktuttag och tillväxten i vargstammen. Modellen tar fram prognoser för hur vargstammen kommer att utvecklas hösten 2024 fram till hösten 2025. Beskattningsmodellen garanterar att det eventuella jaktuttaget tar alla dödlighetsparametrar i beaktande.

Enligt rapporten uppgår den årliga potentiella tillväxten i den skandinaviska populationen i medeltal till cirka 16 % för den senaste 10-årsperioden och för den svenska delpopulationen uppgår den årliga potentiella tillväxten i medeltal till 13 %. Enligt SKANDULV:s beräkningar uppgår den svenska populationen till 425 vargar hösten 2025 om inget jaktuttag under perioden 1 maj 2024 till 30 september 2025 genomförs.

I det beräknade uttaget ska även framtida behov av legal jakt tas höjd för, vilket innefattar skyddsjakt, licensjakt samt jakt enligt § 28 jaktförordningen och § 9 jaktlagen. Ett medelvärde för de senaste årens uttag genom legal jakt i Sverige, exklusive licensjakt, uppgår till ungefär 20 individer per år.

Utifrån de regionala förvaltningsplanerna, det senaste inventeringsresultatet och vargstammens utveckling, har Länsstyrelserna i de södra och mellersta rovdjursförvaltningsområdena enats om att det totala uttaget för licensjakt 2025 ska vara 30 vargar fördelat på 5 revir. Tillsammans med en marginal för skyddsjakt efter 20 individer, utgör detta en risk på 14 % att i Sverige hamna under referensvärdet för gynnsam bevarandestatus. Detta är en marginellt högre risk än den inför jakten 2023, då riskanalysen låg på 13 %. Enligt beskattningsmodellens prognoser bör uttaget resultera i att vargstammen den 1 oktober år 2025 uppgår till 368 individer i Sverige.

Län	Antal revir	Revirnamn
Västra Götaland	1	Klyftamon
Värmland	1	Salungen
Örebro	2	Mjuggsjön, Tiveden
Västmanland	1	Kesberget

Länsstyrelsen anser jakten vara av begränsad mängd och ett rimligt uttag i förhållande till populationens storlek och tillväxt.

Länsstyrelsen bedömer att vargstammen med detta begränsade jaktuttag fortsatt kommer att ligga över referensvärdet för gynnsam bevarandestatus vilket är 300 vargar. Den regionala miniminivån i det södra rovdjursförvaltningsområdet är 75 vargar och i det mellersta rovdjursförvaltningsområdet 225 vargar, vilket motsvarar totalt 300 individer (NV-02105-23).

Begränsad omfattning och begränsad mängd

Länsstyrelsen bedömer att det planerade uttaget uppfyller kriterierna i artikel 16.1.e i art- och habitatdirektivet om att uttaget ska vara i begränsad omfattning och begränsad mängd.

Länsstyrelsens gör bedömningen att den svenska vargstammen har uppnått gynnsam bevarandestatus, befinner sig i ett fortsatt skede av tillväxt, och att varg är en art med stor tillväxtpotential.

Länsstyrelsen har också tagit hänsyn till Naturvårdsverkets vägledning inför licensjakt 2025 (NV-02453-24) där det framgår att revir med genetiskt viktiga vargar ska undantas från licensjakt.

I Tapioladomen slås fast att uttaget måste vara så begränsat att det inte medför en betydande negativ inverkan på beståndets struktur. Genom att rikta licensjakten mot specifika revir snarare än ett antal individer i populationen utan geografisk begränsning, säkerställs att inverkan på beståndet blir förutsägbar.

Naturvårdsverket bedömer i sin vägledning (NV-02453-24) att den sammanlagda skydds- och licensjakten som innebär att vargstammen upprätthåller gynnsam bevarandestatus, samt inte riktas mot individer som riskerar att förändra populationens struktur om de fälls, inte bör innebära en negativ inverkan som avses i Tapioladomen gällande mängd och struktur på populationen.

Försiktighetsprincipen

I Tapioladomen understryks att försiktighetsprincipen ska gälla för uttag i populationen. Roddjursförvaltningen är adaptiv. Det innebär att beslut om förvaltningsåtgärder fattas utifrån bästa tillgängliga kunskap, följs upp systematiskt och utvärderas. Länsstyrelserna i det mellersta rovdjursförvaltningsområdet har kommit överens om en säkerhetsmarginal gentemot gynnsam bevarandestatus för att säkerställa att licensjakten inte försvårar upprätthållandet av

gynnsam bevarandestatus. Att inte besluta om licensjakt då vargstammen har gynnsam bevarandestatus får också konsekvenser för vargförvaltningen och i förlängningen möjligheten att upprätthålla gynnsam bevarandestatus. I dagsläget bedömer Länsstyrelsen att en begränsad och selektivt utformad licensjakt utifrån bästa tillgängliga kunskap får en positiv effekt på vargens bevarandestatus ur ett helhetsperspektiv.

Licensjakt i Västra Götalands län

Den regionala förvaltningsplanen utgår ifrån rovdjursförvaltningens juridiska och politiska ramar och behandlas i Länsstyrelsens Viltförvaltningsdelegation. Beslut om licensjakt som fattas med stöd av den regionala förvaltningsplanen har goda förutsättningar att uppfattas som legitim och väl förankrad hos berörda intressegrupper. Detta påverkar i sin tur toleransen för varg och förtroendet för förvaltande myndigheter.

Enligt det senaste inventeringsresultatet skedde 29,5 föryngringar under 2023 i mellersta rovdjursförvaltningsområdet, varav fem i Västra Götaland. Föryngringar som sker i revir som ligger på gränsen till andra län delas mellan länen. Länsstyrelsens bedömning är att det nu beslutade uttaget genom licensjakt inte riskerar mellersta rovdjursförvaltningsområdets miniminivå. I länets östra del är det tätt mellan vargreviren. Att ta bort Klyftamonreviret förväntas medföra en lättnad för de tamdjursbesättningar som finns i området.

Val av revir och jaktuttag

Länsstyrelsen har gjort en samlad bedömning av vilket revir som kan vara lämpligt för licensjakt efter varg. I Västra Götalands län har det funnits vargrevir de senaste 20 åren. Resultat från förra säsongens inventering visar att länet berörs av sex revir och två revirmarkerande par. Vid val av revir har hänsyn tagits till Viltförvaltningsdelegationens uppsatta kriterier och mål. Dessa återfinns i förvaltningsplanen för stora rovdjur. Där framgår att licensjakt bör planeras utifrån koncentration av revir, genetisk status, samt socioekonomiska faktorer. Med utgångspunkt i dessa kriterier har Länsstyrelsen bedömt att det länsegna Klyftamonreviret är det mest lämpade för licensjakt. Det är enligt Länsstyrelsen angeläget att förvaltningen ökar acceptansen och motverkar de problem och skador som förorsakas av en växande och tät vargpopulation i ett tamdjurstätt område.

I Klyftamonreviret finns en oro för tamdjurens säkerhet. Varg från reviret har konstaterats vara inblandad i flera tamdjursangrepp. Att minska antalet revir i länets tamdjurstäta östra del, är nödvändigt för att minska de negativa socioekonomiska konsekvenser som täta vargstammar kan ha på människor som håller tamdjur.

Enligt inventeringsrapporten 2023–2024 (Svensson et al. 2024) finns ingen genetiskt viktig varg i det utvalda reviret. Det finns därmed inget hinder för att genomföra licensjakt i linje med Naturvårdsverkets vägledning (NV-02453-24).

Vid bedömning av om licensjakt efter varg kan genomföras i Västra Götalands län har hänsyn tagits till att en fortsatt spridning av vargstammen ska kunna ske och att jaktuttaget inte ska försvåra upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus.

I bedömningen ingår att risken för överbeskattning av vargstammen är liten om 30 vargar fälls i landet, varav 6 i Västra Götalands län. Detta jaktuttag riskerar därmed inte att påverka gynnsam bevarandestatus negativt. Jaktresultatet kommer att följas upp noggrant och bidra till kunskapsunderlaget inför kommande förvaltningsbeslut, enligt principerna för adaptiv viltförvaltning.

Begränsning av jaktområde

För att minimera risken att andra revir påverkas av licensjakten har jaktområdets storlek begränsats till kärnan av det utpekade reviret. Om inventeringen inför licensjakten visar att revirets utbredning ändrats efter att detta beslut fattats, kan det innebära att jaktområdets gränser revideras. Inventeringsinsatser inför jaktstart kommer också att minimera risken för att en genetiskt viktig varg som kan ha kommit in i området, ska missas. Om en genetiskt viktig varg visar sig finnas i jaktområdet kommer Länsstyrelsen att avlysa jakten.

Jaktens utformning

Strängt kontrollerade förhållanden

Med villkoren i detta beslut och det underlag som beslutet är grundat på, anser Länsstyrelsen att licensjakten uppfyller kraven på strängt kontrollerade förhållanden.

Kvaliteten på inventeringsresultatet för varg är mycket hög. Jämfört med förvaltning av andra viltarter är kunskapsnivån inom vargförvaltningen mycket omfattande och detaljerad. Jaktområdet är begränsat till revirets kända kärnområde.

Selektiv jakt

Länsstyrelsen bedömer att licensjakt i enlighet med detta beslut är selektiv både ur ett nationellt och ett regionalt perspektiv.

Licensjakten begränsas till ett område där vargstammens täthet har ökat de senaste åren och där påverkan på socioekonomiska förhållanden är stor.

Jakten är riktad till ett specifikt område baserat på aktuell kunskap om det revir och de individer som finns där.

Uppföljning av licensjakten genomförande och resultat

Licensjakten bör utvärderas årligen både nationellt och regionalt, för att vid behov genomföra justeringar till eventuell framtida licensjakt. Uppföljning av utvecklingen i vargstammen sker genom årliga inventeringar av varg enligt Naturvårdsverkets föreskrifter. Uppföljning av dödlighet, migration och tillväxt görs årligen i samband med att bland annat beskattningsmodeller tas fram.

Länsstyrelserna i det mellersta rovdjursförvaltningsområdet sammanställer årligen sina erfarenheter från den genomförda licensjakten och utbyter erfarenheter. I sammanställningen ingår bland annat frågor om jaktens planering och genomförande, effekten av licensjakten och hur snabbt nya revir etableras. Utvärderingen sker genom dialog med besiktningspersonalen, Naturvårdsverket, andra länsstyrelser, jaktledare och jägare som deltar i jakten.

Annan lämplig lösning

I 23 c § jaktförordningen anges att förutsättningen för att licensjakt efter björn, varg, järv och lo ska kunna tillåtas är att det inte finns någon annan lämplig lösning och att jakten inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde.

Utöver licensjakt arbetar Länsstyrelsen i största möjliga utsträckning med andra åtgärder så som ersättningar vid skador, bidrag för förebyggande insatser, skyddsjakt, samråd och information som bidrar till att minska motsättningar kring förekomsten av varg. Licensjakt utgör ett nödvändigt komplement för att ytterligare minska risken för socioekonomiska konsekvenser. Detta gäller särskilt i områden med tät förekomst av tamdjur, varg och andra rovdjur.

Länsstyrelserna har definierat ett antal möjliga alternativ för "annan lämplig lösning", och listar dem och möjligheterna att genomföra dem nedan.

Skyddsjakt

Skyddsjakt är en akutåtgärd som innebär att djur avlivas efter att de orsakat problem under en begränsad tid och inom ett begränsat område. Ofta involveras endast ett fåtal personer och det kan vid behov tillämpas metoder som vid licensjakt inte är tillåtna. Skyddsjakt har till syfte att akut ta bort individer som orsakar

problem. Då det inte är licensjaktens primära syfte, är skyddsjakt inte en lämplig åtgärd. Skyddsjakt syftar inte till täthetsreglering, och är därmed inte en lämpligt alternativ till licensjakt.

Förebyggande åtgärder

Viltskadecenter rekommenderar en rad förebyggande åtgärder för att förhindra och försvåra angrepp av rovdjur på tamdjur. Rovdjursavvisande stängsel är i nuläget den bästa och mest effektiva åtgärden, men då skador varierar mellan år och mellan områden är det svårt att bedöma om ökad stängsling har lett till minskade skador. Att sätta upp rovdjursavvisande stängsel bedöms som orealistiskt i ett helt län eller som skydd mot alla vargar. Åtgärden medför också en stor kostnad för djurägarna. Hur mycket bidraget täcker av den faktiska kostnaden för stängslen varierar.

I samband med angrepp på tamdjur kan djurägarna få hjälp av Länsstyrelsen med att genomföra så kallade akuta åtgärder, vanligtvis i form av olika skrämselåtgärder och uppsättning av tillfälliga rovdjursavvisande stängsel. Skrämsel har ofta en kort och begränsad effekt på vargar som orsakar skador, då de efter en tid vänjer sig vid de åtgärder som används och skrämsleffekten avtar. De tillfälliga stängsel av elnät som används för att skydda tamdjur direkt efter ett angrepp är inte heller lämpliga som permanenta lösningar.

Länsstyrelsen bedömer att förebyggande åtgärder är en god strategi för att hantera vissa problem, men att de i nuläget inte kan anses som en "annan lämplig lösning" i relation till syftet med licensjakt.

Flytt av varg

Erfarenheter från genomförda flyttar av finsk-ryska vargar i Sverige visar att det finns en stor sannolikhet för att vargarna återvänder till de områden där de fångades. En flytt medför dessutom en hög grad av stress för det fångade och flyttade djuret. Enbart sövningen är en både riskabel och ingripande åtgärd för vargen. Flytt av varg är också en personalintensiv åtgärd som är förenad med mycket höga kostnader. En flytt av det antal vargar som omfattas av licensjakt i mellersta rovdjursförvaltningsområdet skulle därför innebära orimliga kostnader och kan därför inte anses som en lämplig åtgärd.

Sterilisering av varg

Sterilisering är enligt Länsstyrelsernas mening inte lämplig att utföra på ett vilt djur då det utsätter djuret för onödigt lidande både under infångande, sövning, och läkprocess. Åtgärden är även förenad med höga kostnader.

Slutsatser

Ovan nämnda förvaltningsmetoder är enligt Länsstyrelsernas mening inte lämpliga alternativ för att uppnå de syften med licensjakt som anges i detta beslut. Alternativen är olämpliga i förhållande till syfte, kostnader, resurser samt risken för onödigt lidande. Åtgärderna är heller inte praktiskt möjligt att genomföra för det antal vargar som nu är aktuellt för licensjakt.

Länsstyrelsen bedömer mot bakgrund av ovanstående att det inte finns någon annan lämplig lösning för att minska vargstammens täthet, påverkan på socioekonomiska förhållanden och påverkan på älgförvaltningen i det utvalda reviret än att bedriva licensjakt efter varg.

Sammanfattning

Den övergripande målsättningen med förvaltningen av varg är att vargstammen ska ha gynnsam bevarandestatus samtidigt som den inte påtagligt ska försvåra att hålla tamdjur. Hänsyn ska tas till de människor som lever och verkar i rovdjurstäta områden. För att nå dessa mål måste den negativa socioekonomiska och psykosociala påverkan som täta vargstammar kan ha på människor begränsas. Detta görs genom att minska vargstammens täthet där den är som störst. En av de viktigaste förvaltningsåtgärderna för att uppnå samexistens är att öka toleransen för varg och förtroendet för förvaltningen. En strikt kontrollerad vargjakt är inte oförenlig med att upprätthålla referensvärdet utan kan i stället ha en positiv inverkan på toleransen för varg i områden med täta vargstammar. I förlängningen förväntas licensjakten bidra till den övergripande målsättningen för förvaltningen.

Den svenska vargstammen har uppnått gynnsam bevarandestatus. Nu aktuell licensjakt är av begränsad omfattning och lämplig utifrån såväl målsättningen med jakten som stammens storlek. Länsstyrelsen har efter samråd med övriga länsstyrelser i det mellersta rovdjursförvaltningsområdet fattat ett samordnat beslut om licensjakt efter varg. Den licensjakt som beslutas av Länsstyrelsen innebär inte att antalet vargar i Sverige förväntas understiga det beslutade nationella referensvärdet för gynnsam bevarandestatus.

Då kraven för licensjakt är uppfyllda, samtidigt som det inte finns någon annan lämplig lösning, beslutar Länsstyrelsen därför om licensjakt efter varg i enlighet med de villkor som framgår av detta beslut.

För att minska socioekonomisk påverkan och påverkan på älgförvaltningen finns ingen annan lämplig lösning än licensjakt som

syftar till att minska koncentrationen av varg i de områden där den är som tätast. Den svenska vargstammen har uppnått gynnsam bevarandestatus. En selektiv och strängt kontrollerad jakt av denna omfattning äventyrar inte bevarandestatusen. Aktuell beskattning är av begränsad omfattning och lämplig utifrån såväl målsättningen med jakten som stammens storlek.

Länsstyrelsen har efter samråd med övriga länsstyrelser i de mellersta och södra rovdjursförvaltningsområdena samt med berörda myndigheter och Rovviltmyndigheterna i Norge, fattat ett samordnat beslut om licensjakt efter varg. Beslutet är också i enlighet med LCIE:s riktlinjer om förvaltning av stora rovdjur på populationsnivå.

Referenser

Författningar

Art- och habitatdirektivet. Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter.

En hållbar rovdjursproposition (2012/13:191). Stockholm: [Miljö- och energidepartementet](#).

NFS 2022:4. Naturvårdsverkets föreskrifter om förvaltning av stora rovdjur. Stockholm: Naturvårdsverket.

NFS 2023:8 Naturvårdsverkets föreskrifter om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt.

SFS 1987:259. Jaktlag. Stockholm: Näringsdepartementet.

SFS 1987:905. Jaktförordningen. Stockholm: Näringsdepartementet.

SFS 2009:1263. Förordning (2009:1263) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn. Stockholm: Näringsdepartementet

SFS 2010:1932. Delgivningslag. Stockholm: Justitiedepartementet.

Rådets förordning (EG) nr 338/97 av den 9 december 1996 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem.

Publikationer

Andrén H., Wikenros C., Sand H., Liberg O. & Wabakken P. (2024).

Beräkningar av beskattning av den skandinaviska vargpopulationen 2025.

Rapport till Naturvårdsverket, Sverige och Miljødirektoratet, Norge från SKANDULV.

Elofsson K., Widman M., Häggmark Svensson T. & Steen M. (2015). Påverkan från rovdjursangrepp på landsbygdsföretagens ekonomi. Rapport 167, Sveriges Lantbruksuniversitet, Uppsala.

Essen E. V. (2016). In the gap between legality and legitimacy (Doctoral dissertation). Publ. 2016:81, Sveriges Lantbruksuniversitet, Uppsala.

Kaltenborn B.P. & Brainerd S.M. (2016). Can poaching inadvertently contribute to increased public acceptance of wolves in Scandinavia? *European Journal of Wildlife Research*, 62 (2), 179–188.

Liberg O., Chapron G., Wikenros C., Flagstad Ö., Wabakken P. & Sand H. (2015). An updated synthesis on appropriate science-based criteria for "favourable reference population" of the Scandinavian wolf (*Canis lupus*) population. Sveriges Lantbruksuniversitet, Riddarhyttan.

Liberg, O., Suutarinen, J., Åkesson, M., Andrén, H., Wabakken, P., Wikenros, C., & Sand, H. (2020). Poaching-related disappearance rate of wolves in Sweden was positively related to population size and negatively to legal culling. *Biological Conservation*, 243, 108456.

Linnell J., Salvatori V. & Boitani L. (2008). Guidelines for population level management plans for large carnivores in Europe. A Large Carnivore Initiative for Europe report prepared for the European Commission (contract 070501/2005/424162/MAR/B2), 83 s.

Linell J.D.C (2013). From conflict to coexistence: Insights from multi-disciplinary research into relationships between people, large carnivores and institutions. Report for the European Commission

Mills L. S. and Feltner J. An updated synthesis on appropriate science-based criteria for "favorable reference population" of the Scandinavian wolf (*Canis lupus*) population. Naturvårdsverket. (2015). Bilaga 4 till Delredovisning av regeringsuppdraget att utreda gynnsam bevarandestatus för varg (M2015/1573/Nm, NV-02945-15.)

Naturvårdsverket. (2015). Analys och redovisning av hur socioekonomin påverkas av en vargpåpopulation som har gynnsam bevarandestatus i Sverige, Skrivelse i regeringsuppdrag att utreda gynnsam bevarandestatus för varg (M2015/1573/Nm), NV-02945-15.

Sand, H. et al. (2022). Spatial dynamics in the Scandinavian wolf population – effects of increased population size and culling.

Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för ekologi. Grimsö. ISBN: 978-91-576-9953-4.

Suutarinen, J., & Kojola, I. (2018). One way or another: predictors of wolf poaching in a legally harvested wolf population. *Animal Conservation*, 21(5), 414–422.

Wabakken P., Svensson L., Maartmann E., Nordli K., Flagstad Ø. & Åkesson M. 2024. Bestandsovervakning av ulv vinteren 2023–2024. Inventering av varg vintern 2023–2024. Bestandsstatus for store rovdyr i Skandinavia. Bestandsstatus för stora rovdjur i Skandinavien 1–2024.61 s.

Åkesson M., Svensson L. (2017). Individer med lägst släktskap i den skandinaviska vargpopulationen vintern 2016/2017. Sveriges Lantbruksuniversitet, Riddarhyttan.

Kontaktuppgifter

Välkommen att kontakta mig, Mia Bisther, för frågor på telefon 010-2245683 eller via e-post mia.bisther@lansstyrelsen.se. Ange ärendets diarienummer 39630-2024 i ämnesraden för e-post.

Det går även bra att ringa till Länsstyrelsens växel, telefon 010-224 40 00.

Du kan överklaga beslutet

Se bilaga med överklagandehänvisning.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av avdelningschef Eva Olsen med Mia Bisther som föredragande. I den slutliga handläggningen har också Länsjurist Osman Djibril medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Kopia till

Naturvårdsverket, registrator@naturvardsverket.se
Mellersta Förvaltningsområdet, e-post,
Södra Förvaltningsområdet, e-post,
Polisen, registrator.vast@polisen.se,
Viltskadecenter, jens.frank@slu.se,
SVA rovdjur@sva.se,
Svenska Jägareförbundet VO7@jagareforbundet.se,
Jägarnas Riksförbund jrf@jagarnasriksforbunde.se,

Svenska Rovdjursföreningen info@rovdjur.se,
Naturskyddsföreningen kansli.vast@naturskyddsforeningen.se,
LRF info@lrf.se
Viltförvaltningsdelegationen i Västra Götalands län e-post
Fältpersonalen i Västra Götalands län e-post

Bilagor

1. Överklagandehänvisning förvaltningsrätten
2. Jaktområde
3. Viktigt inför och under jakten

Du kan överklaga beslutet hos förvaltningsrätten

Om du inte är nöjd med Länsstyrelsens beslut, kan du skriftligen överklaga beslutet hos förvaltningsrätten.

Så här överklagar du beslutet

Länsstyrelsen måste pröva att överklagandet har kommit in i rätt tid, innan det skickas vidare tillsammans med handlingarna i ärendet. Därför ska du lämna eller skicka din skriftliga överklagan till Länsstyrelsen Västra Götaland antingen via e-post; vastragotaland@lansstyrelsen.se, eller med post; Länsstyrelsen Västra Götaland, 403 40 Göteborg.

Tiden för överklagande

Ditt överklagande måste ha kommit in till Länsstyrelsen senast den 11 november 2024. Om det kommer in senare kan överklagandet inte prövas. I ditt överklagande kan du be att få ytterligare tid till att utveckla dina synpunkter och skälen till att du överklagar. Sedan är det förvaltningsrätten som beslutar om tiden kan förlängas.

Ditt överklagande ska innehålla

- Vilket beslut som du överklagar, beslutets datum och diarienummer.
- Hur du vill att beslutet ska ändras.
- Varför du anser att Länsstyrelsens beslut är felaktigt.

Skriv också följande uppgifter, om du inte tidigare lämnat dem:

- Person- eller organisationsnummer.
- Telefonnummer där du kan nå dagtid (med undantag för nummer som avser ett hemligt mobilabonnemang som behöver uppges endast om rätten begär det).
- E-postadress.
- Annat som har betydelse för att domstolen ska kunna nå dig.

Om du har handlingar som du anser stödjer ditt överklagande bifogar du kopior på dessa. Kontakta Länsstyrelsen i förväg om du behöver bifoga filer som är större än 15 MB via e-post.

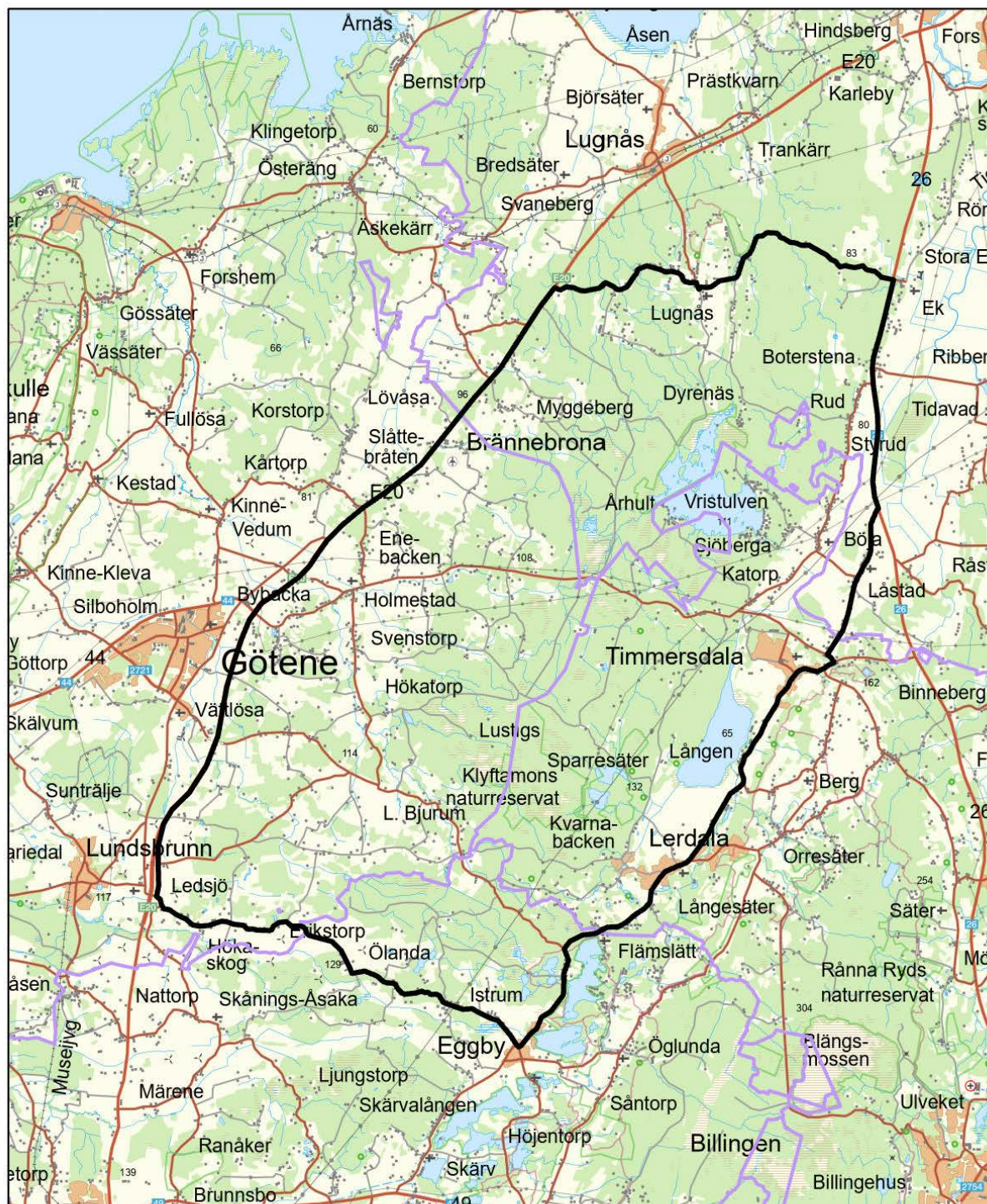
Ombud

Om du anlitar ett ombud som sköter överklagandet åt dig ska ombudet underteckna skrivelsen samt uppges sitt eget namn, adress och telefonnummer. Ombudet bör också bifoga en fullmakt.

Behöver du veta mer?

Har du ytterligare frågor kan du kontakta Länsstyrelsen via e-post, vastragotaland@lansstyrelsen.se, eller via växeltelefonnummer 010-224 40 00. Ange diarienummer 39630-2024.

Bilaga 2. Jaktområde

Jaktområde för licensjakt på varg 2025
2024-10-07 Dnr 218-39630-2024

 Jaktområde 2024-10-07

 Kommungräns

Bilaga 3. Viktigt inför och under jakten

Anmälan av jägare hos Naturvårdsverket

Naturvårdsverkets jägarregister:

- Inloggning med Bank-ID till Jägarregistret på <https://jagarregistret.naturvardsverket.se/>
- Ring Naturvårdsverkets kundtjänst: 010-698 17 00 (ange personnummer).
- Ring talsvar: 0771-18 34 11 och följ instruktionen.
- E-post till jagarregistret@naturvardsverket.se (ange personnummer)

Information om återstående tilldelning: 010-224 50 90, **knappval 1.**

Anmälan om fälld eller påskjuten varg: 010-224 50 90, **knappval 2.**

För SMS om återstående tilldelning registrera dig på följande länk:

Skicka SMS till **076-519 68 33** (om du har svenskt abonnemang)

alternativt **004676 519 68 33** (om du har utländskt abonnemang)

Ange följande meddelande:

Spara(mellanslag)Förnamn(mellanslag)Efternamn(mellanslag)VargjaktVG2025

Orden Förnamn och Efternamn ska du ersätta med jägarens riktiga namn.

Exempel: Spara Anna Andersson VargjaktVG2025

Sms om återstående tilldelning skickas till den telefon du skickat uppgifterna ifrån.

Media hänvisas till information om återstående tilldelning enligt ovan.

Hur man överklagar

FR-03

Vill du att beslutet ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Tiden räknas oftast från den dag som du fick del av det skriftliga beslutet. I vissa fall räknas tiden i stället från beslutets datum. Det gäller om beslutet avkunnades vid en muntlig förhandling, eller om rätten vid förhandlingen gav besked om datum för beslutet.

För en part som företräder det allmänna (till exempel myndigheter) räknas tiden alltid från den dag domstolen meddelade beslutet.

Observera att överklagandet måste ha kommit in till domstolen när tiden går ut.

Vilken dag går tiden ut?

Sista dagen för överklagande är samma veckodag som tiden börjar räknas. Om du exempelvis fick del av beslutet måndagen den 2 mars går tiden ut måndagen den 23 mars.

Om sista dagen infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårs-afton, räcker det att överklagandet kommer in nästa vardag.

Så här gör du

1. Skriv förvaltningsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att beslutet ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att kammarrätten ska

ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).

3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.

Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skicka eller lämna in överklagandet till förvaltningsrätten. Du hittar adressen i beslutet.

Vad händer sedan?

Förvaltningsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att beslutet gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar förvaltningsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till kammarrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning kan även kammarrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i kammarrätten

När överklagandet kommer in till kammarrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Kammarrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att förvaltningsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om förvaltningsrätten dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättslämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller det överklagade beslutet. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med förvaltningsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer hittar du på första sidan i beslutet.

Mer information finns på www.domstol.se.